

De Europa 2020-strategie

P. Heuse

H. Zimmer

Algemene inleiding

De economische en financiële crisis heeft de economieën van de lidstaten van de Europese Unie zwaar getroffen, hun structurele tekortkomingen beklemtoond, de euro verzwakt en de geloofwaardigheid van de Economische en Monetaire Unie ter discussie gesteld. Om die euvelen te verhelpen, hebben de Europese autoriteiten besloten een nieuwe groei- en werkgelegenheidsstrategie uit te werken en hebben ze hun bestuursmodel grondig hervormd.

Zo maakte de Lissabon-strategie voor de groei en de werkgelegenheid in 2010 plaats voor de Europa 2020-strategie. Deze laatste definieert vijf kerndoelstellingen om een krachtiger groei te bewerkstelligen en meer banen te creëren. Aangezien ze gericht is op een heroriëntering van het beleid inzake crisisbeheer naar structurele hervormingen op middellange en lange termijn, beoogt ze het concurrentievermogen van de Belgische economie, de productiviteit, het groeipotentieel, de sociale cohesie en de economische convergentie te versterken.

Tegelijkertijd zet de EU zich in voor een steviger coördinatie van en een strenger toezicht op het beleid. De bestaande controlemechanismen werden uitgebreid en er werden nieuwe ingevoerd, met name op het gebied van de macro-economische onevenwichtigheden. Daarnaast werd begin 2011 het Europees semester ingevoerd, dat is één enkele kalender die geldt voor alle toezichtmechanismen. Deze kalender dient de coherentie te verstevigen tussen het economisch, het sociaal en het budgettair gedeelte van het ten uitvoer gelegde beleid, enerzijds, en tussen het optreden van Europa en dat van de lidstaten, anderzijds.

Het eerste hoofdstuk van dit artikel is een toelichting bij de basisprincipes van de Europa 2020-strategie. In het tweede hoofdstuk wordt het nieuwe door de EU aangenomen bestuursmodel beschreven alsook de wijze waarop de instrumenten zorgen voor een coherent geheel. Het derde hoofdstuk behandelt de door de lidstaten in het kader van de Europa 2020-strategie aangegane verbintenissen, zoals ze zijn opgenomen in de voor 2011 opgestelde nationale hervormingsprogramma's.

1. Naar een nieuwe visie op de Europese economie: de Europa 2020-strategie

De Europese constructie is afgebakend met initiatieven die gericht zijn op het coördineren van de inspanningen op de politieke actierreinen die voornamelijk tot de bevoegdheid van de lidstaten behoren. In de loop van de jaren negentig werden aldus verschillende coördinatieprocedures ingevoerd, waaronder de in 1996 ingestelde globale richtsnoeren voor het economisch beleid (GREB) die moesten zorgen voor de economische convergentie van de economieën die op de euro zouden overgaan. Het in 1997 gelanceerde proces van Luxemburg institutionaliseerde de Europese werkgelegenheidsstrategie die enkele jaren eerder werd geprefigureerd door de goedkeuring, op de Europese Raad van Essen, van vijf kerndoelstellingen voor de werkgelegenheid met de bedoeling de werkloosheid op Europees niveau significant terug te dringen en de noodzakelijke hervormingen op de nationale arbeidsmarkten te harmoniseren. Het in 1996 ingevoerde Cardiff-proces zou de structurele hervormingen coördineren. Ten slotte effent het Keulen-proces sedert 1999 het pad voor de macro-economische dialoog.

Vanaf 2000 werden deze Europese initiatieven overkoepeld door de Lissabon-strategie, die tot doel had in tien jaar tijd van Europa « de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie ter wereld » te maken « die in staat zal zijn een duurzame economische groei te verwezenlijken in combinatie met een kwantitatieve en kwalitatieve verbetering van de werkgelegenheid en een hechtere sociale samenhang ». Het betrof een algehele strategie, die de eerdere sectorale strategieën bundelde. Ze was gericht op het moderniseren van het Europees sociaal model, het bevorderen van structurele hervormingen ter versterking van het concurrentievermogen, het leggen van de grondslagen voor een kennismaatschappij en het verbeteren van de groeivoorzichten door een passende economische beleidsmix. Ze berustte op richtsnoeren en gemeenschappelijke doelstellingen, een op een aantal indicatoren gebaseerd multilateraal toezicht en het voorleggen van landenrapporten waarin het gevoerde beleid werd toegelicht.

Toen de Lissabon-strategie in 2005 tussentijds door de Commissie werd geëvalueerd, betreurde deze laatste de veelheid aan prioriteiten en het gebrek aan coördinatie en werd de noodzaak beklemtoond om de strategie te heroriënteren naar groei en werkgelegenheid. De vernieuwde Lissabon-strategie beoogde dan ook de integratie te versterken door één enkele coherente strategische visie op de Europese opgaven voor te leggen en de inspanningen van de lidstaten inzake een aantal prioritaire acties te kanaliseren. Ze nam concreet gestalte in de goedkeuring van 24 geïntegreerde richtsnoeren die zowel betrekking hadden op het werkgelegenheidsbeleid als op het macro- en micro-economisch beleid.

De structurele moeilijkheden van de EU – ontoereikende groei en productiviteit, onvoldoende participatie van de bevolking aan de arbeidsmarkt, te beperkte aandacht voor de met de vergrijzing gepaard gaande druk – bleven niettemin bestaan, terwijl zich nieuwe bekommernissen aandienen, met name de toegenomen concurrentie van de opkomende economieën en de problemen gerelateerd aan de klimaatverandering en aan het beheer van de natuurlijke hulpbronnen. Voorts heeft de crisis van 2008 de financiële sector verzwakt en de inspanningen die de afgelopen jaren inzake begrotingsaanpak zijn geleverd, deels tenietgedaan.

In die context werd de Europa 2020-strategie uitgewerkt. Deze strategie is bedoeld om zowel de EU te versterken door de crisis snel te boven te komen als te zorgen voor een « slimme, duurzame en inclusieve » groei teneinde

het hoofd te bieden aan de zwaarste problemen op lange termijn, namelijk de internationale concurrentie en de vergrijzing van de bevolking. Precies zoals de Lissabon-strategie, berust de Europa 2020-strategie op enkele geïntegreerde richtsnoeren – ditmaal zijn er dat tien – en quasi-bindende kerndoelstellingen, evenwel geringer in aantal. Door middel van een versterkt multilateraal toezicht, streeft deze strategie ernaar de tekortkomingen van de vorige strategie te corrigeren, voornamelijk wat de nationale zeggenschap betreft op het vlak van de doelstellingen en inzake de tenuitvoerlegging van de structurele hervormingen die vereist zijn om die doelstellingen te bereiken.

De principes waar de Europa 2020-strategie op is gebaseerd, worden toegelicht in de mededeling van de Europese Commissie van 3 maart 2010⁽¹⁾. Ze werden tijdens de Europese top van maart 2010 besproken en goedgekeurd door de staatshoofden en regeringsleiders. De Europa 2020-strategie werd aangenomen door de Europese Raad in juni 2010.

1.1 Naar slimme, duurzame en inclusieve groei

De Europa 2020-strategie is erop gericht van de EU een « slimme, duurzame en inclusieve » economie te maken. Deze drie prioriteiten zijn kenmerkend voor het beeld van de sociale markteconomie dat de EU na de crisis voor ogen heeft. Ze worden onderverdeeld in zeven kerninitiatieven, transversale actierreinen die een kwaliteitsontwikkeling van de groei en de werkgelegenheid moeten ondersteunen.

Ieder kerninitiatief kwam aan de orde in een mededeling van de Commissie in de jaren 2010 en 2011. Voor ieder initiatief zijn werkterreinen bepaald, zijn de obstakels en de verwachte vooruitgang beklemtoond, en zijn doelstellingen geformuleerd – in de vorm van concrete acties die op nationaal, Europees en/of internationaal niveau moeten worden gevoerd – alsook prioriteiten, bestuursregels en eventueel indicatoren van de geboekte vooruitgang.

1.1.1 Slimme groei

Het nastreven van « slimme » groei houdt in dat de EU vooruitgang boekt op het vlak van innovatie en onderwijs. Het gaat er met name om de achterstand in te halen die inzake onderzoek en ontwikkeling (O&O) is opgelopen ten opzichte van de concurrerende economieën, dit teneinde het concurrentievermogen van de Europese economie te verbeteren. De concurrentiehandicap is tegelijkertijd toe te schrijven aan onvoldoende investeringen inzake O&O,

(1) EC (2010a).

aan te geringe omzetting van de onderzoeksresultaten in gecommmercialiseerde producten en diensten, en aan niet-optimale aanwending van de mogelijkheden geboden door de informatie- en communicatietechnologie (ICT), ongeacht of het gaat om ondernemingen of om particulieren. Om die redenen werd zowel het initiatief voor innovatie als het initiatief voor de digitale samenleving genomen. Tegelijkertijd impliceert « slimme » groei dat de werknemers, meer bepaald de jongeren, over de nodige vaardigheden beschikken om dat groeipotentieel te benutten. Het initiatief « jeugd in beweging » mikt op een uitstekende opleiding, vooral in het hoger onderwijs, en op een geslaagde doorstroming van de school naar de arbeidsmarkt.

1.1.1.1. « Innovatie-Unie⁽¹⁾ »

Dit initiatief omvat een aantal acties die bestemd zijn om de algemene voorwaarden inzake onderzoek en innovatie te verbeteren, teneinde de levenskwaliteit te verhogen en het Europees sociaal model te vrijwaren.

Deze acties betreffen het onderwijs (het bevorderen van kwaliteitsonderwijs en het ontwikkelen van vaardigheden), de omkadering (het tot stand brengen van een Europese onderzoeksruimte) en de financiering (het optimaal aanwenden van de in O&O geïnvesteerde bedragen, het vermijden van versnippering). Bovendien beogen ze de transmissie van de onderzoeksresultaten en de concrete omzetting ervan in innovatie, met name via het in 2008 opgericht Europees Instituut voor Innovatie en Technologie.

Om de obstakels te ruimen die het omzetten van ideeën in producten en diensten in de weg staan, moeten innoverende ondernemingen (vooral kmo's) meer toegang krijgen tot financiering door de overheid en de private sector, moet een gunstig regelgevend en normatief kader worden gecreëerd (gemeenschappelijke innovatiemarkt, Europees octrooi) en dient de toegang tot de resultaten van het openbaar onderzoek alsook de overdracht van technologie te worden vergemakkelijkt. In sommige domeinen, met name gezond oud worden en eco-innovatie, is de Commissie overigens van plan innovatiepartnerschappen op te zetten.

De follow-up van dat initiatief gebeurt via een tweemaal gepubliceerd rapport over het concurrentievermogen van de « Innovatie-Unie⁽²⁾ ». De eerste editie dateert van juni 2011. In het rapport worden, aan de hand van een boordtabel die een geheel van vooruitgangsindicatoren omvat, de sterke en zwakke punten van het beleid van de lidstaten inzake onderzoek en innovatie geanalyseerd.

De Commissie heeft voorts een werkgroep opgericht die een indicator moet uitwerken aan de hand waarvan het aandeel van de snelgroeiende innoverende ondernemingen in de economie wordt gemeten en die het mogelijk maakt de resultaten van de Europese Unie te vergelijken met die van de voornaamste partners. Die nieuwe indicator zal vanaf 2012 deel uitmaken van de kerndoelstellingen, net zoals de doelstelling om een bedrag van 3 % bbp te investeren in O&O.

1.1.1.2. « Een digitale agenda voor Europa⁽³⁾ »

Deze strategie heeft tot doel het potentieel inzake groei en cohesie van de ICT zo goed mogelijk te ontwikkelen.

Na een brede publieke consultatie heeft de Commissie zeven actierreinen afgebakend:

- het ontwikkelen van een digitale gemeenschappelijke markt;
- het harmoniseren van de normen en het bevorderen van de interoperabiliteit;
- het zorgen voor digitale beveiliging en het bestrijden van cybercriminaliteit;
- het bevorderen van snel internet;
- het stimuleren van O&O in de ICT;
- het verbeteren van de digitale geletterdheid en de digitale vaardigheden;
- het benutten van de voordelen van de ICT om het dagelijks leven te verbeteren en de maatschappelijke uitdagingen aan te gaan.

Voor elk van deze domeinen heeft de Commissie een aantal concrete maatregelen geformuleerd (in totaal een honderdtal); aan sommige ervan is een agenda gekoppeld. Ook de internationale dimensie van de digitale agenda wordt in acht genomen, met name via het sluiten van akkoorden ter bevordering van de e-handel en de bescherming van de rechten van de intellectuele eigendom.

1.1.1.3. « Jeugd in beweging⁽⁴⁾ »

Dit initiatief heeft tot doel jongeren beter op te leiden en hun inschakeling op de arbeidsmarkt vlotter te laten verlopen.

(1) EC (2010d).

(2) Ter vervanging van het vroegere rapport over wetenschap, technologie en concurrentievermogen.

(3) EC (2010b).

(4) EC (2010c).

De overwogen maatregelen berusten op vier pijlers:

- het moderniseren van de onderwijs- en opleidingsstelsels ter bevordering van eersterangskwaliteit en het verwerven van kernvaardigheden (het voortijdig schoolverlaten moet vaker worden voorkomen, er moeten kwaliteitsadviezen inzake keuzevoorlichting worden verstrekt, de schoolprogramma's moeten worden aangepast aan de op de arbeidsmarkt vereiste bekwaamheden, het aanleren en de erkenning van niet-formele en informele bekwaamheden moeten worden bevorderd, enz.);
- het verruimen van de toegang tot en het aantrekkelijker maken van het hoger onderwijs (het financieren van personen die traditioneel verder afstaan van het hoger onderwijs, het bevorderen van de mobiliteit van de studenten tussen instellingen, het waarborgen van de kwaliteit van de informatie over de onderzoeksprogramma's en -mogelijkheden, het ontwikkelen van een indicator om de prestaties van de universiteiten te toetsen, enz.);
- het bevorderen van de transnationale mobiliteit van jongeren, zowel tijdens hun opleiding als wanneer ze reeds aan het werk zijn (alle jongeren moeten de mogelijkheid krijgen tijdens hun curriculum in het buitenland te studeren of een opleiding in het buitenland te volgen; er moet een Europese kaart «jongere in beweging» worden gecreëerd teneinde jongeren beter te integreren buiten hun land van oorsprong; hetzelfde geldt voor een Europees paspoort van de vaardigheden dat bestemd is om de niet-formele verworvenheden te valoriseren; het Europees Waarnemingscentrum voor vacatures moet verder worden ontwikkeld);
- het verwerven van een eerste baan moet worden vergemakkelijkt (zowel in het land van oorsprong als in het buitenland) door aan het begin van de beroepsloopbaan te voorzien in een aangepaste begeleiding.

1.1.2 Duurzame groei

Duurzame groei betekent dat de EU een daling van het energieverbruik nastreeft, niet alleen om de afhankelijkheid van energie te verminderen, maar ook om de weerslag te temperen die de menselijke bedrijvigheid heeft op het milieu in het algemeen en op de klimaatopwarming in het bijzonder. De EU heeft een initiatief uitgewerkt voor het rationeel gebruiken van energie en voor het ontwikkelen van ecologische technologie, mogelijke bronnen van groei en werkgelegenheid. In deze context van veranderende energiebronnen is het ook van belang te kunnen terugvallen op een concurrerende en weinig vervuulende

industriële speerpuntsector, wat het onderwerp is van het initiatief inzake industrieel beleid.

1.1.2.1 «Efficiënt gebruik van hulpbronnen⁽¹⁾»

Dit initiatief heeft als doel de overgang naar een koolstofarme economie te bevorderen door de groei los te koppelen van de natuurlijke hulpbronnen.

Er wordt in vier richtingen gewerkt:

- de economische prestaties versterken en tegelijk het hulpbronnengebruik verminderen;
- nieuwe kansen voor economische groei en grotere innovatie creëren en het concurrentievermogen van de EU versterken;
- zorgen voor de continuïteit van de voorziening met essentiële hulpbronnen;
- de klimaatverandering bestrijden en de milieueffecten van het gebruik van hulpbronnen beperken.

Tegen die achtergrond is het zaak de synergie tussen het beleid en tussen de sectoren optimaal te benutten en rekening te houden met alle belangen (inclusief de positieve en negatieve afgeleide effecten) die bij de invoering van een maatregel op het spel staan. Die afweging moet de transparantie van de kosten bevorderen. Indien ze wordt toegepast op het niveau van de producten en diensten, is ze in staat de consument beter te informeren en, derhalve, zijn keuze te sturen in de richting van initiatieven met de geringste maatschappelijke gevolgen.

Dit initiatief beoogt vooral het creëren van een juridisch kader dat er moet voor zorgen dat de langetermijnstrategieën op het vlak van met name energie, klimaatverandering, onderzoek en innovatie, industrie, transport, landbouw, visserij en milieu bijdragen tot een efficiënter gebruik van de natuurlijke hulpbronnen, in het bijzonder energie. Dat juridisch kader zal de vorm aannemen van gecoördineerde *roadmaps* in verschillende domeinen; het is onder meer de bedoeling een zuinig Europees transportstelsel in het leven te roepen. De maatregelen voor de middellange termijn, waarvan sommige reeds op de agenda van 2011 staan (met name de herziening van het waterbeleid, het beleid inzake biodiversiteit en de voorziening met grondstoffen), moeten in die logica worden ingepast.

1.1.2.2 «Een geïntegreerd industriebeleid in een tijd van mondialisering⁽²⁾»

Het industriebeleid is gericht op het vrijwaren en versterken van het concurrentievermogen met inachtneming van de vereisten die aan duurzame ontwikkeling verbonden zijn.

(1) EC (2011b).

(2) EC (2010e).

In het kader van dit initiatief worden de Europese strategieën en beleidsmaatregelen getoetst aan de gevolgen ervan voor het concurrentievermogen van de industrie inzake kosten, prijzen en innovatie. Die horizontale aanpak wordt aangevuld met een sectorale aanpak (waarbij de supranationale dimensie en de onderlinge afhankelijkheid van de activiteiten in aanmerking worden genomen). Bijzondere aandacht gaat uit naar de productieketen en naar de levenscyclus van het product, vanaf de productie-infrastructuur tot de klantenservice na verkoop, vanaf de grondstof tot de recycling. Er wordt eveneens gedacht aan de ontwikkeling van een grondstoffenstrategie teneinde de voorziening met en het duurzaam beheer van grondstoffen te verzekeren.

Er zijn eveneens verschillende initiatieven gepland om de randvoorwaarden van de industriële activiteit te verbeteren (vermindering van de administratieve lasten, verruiming van de toegang tot financiering – vooral voor kmo's –, versterking van de Europese standaardisatie, ondersteuning en verspreiding van de innovatie – met name in de energiebesparende technologieën –, enz.).

1.1.3 Inclusieve groei

De aan de gang zijnde demografische ontwikkelingen hebben tot gevolg dat de afhankelijkheidsgraad, die het aantal niet-werkenden vergelijkt met de werkenden, beduidend toeneemt. Het initiatief voor nieuwe vaardigheden en banen is bedoeld om de voorwaarden te scheppen opdat personen op arbeidsleeftijd zo veel mogelijk aan de arbeidsmarkt zouden participeren, dit door in te werken zowel op de arbeidsvoorwaarden als op de vaardigheden en de kwalificaties van de werknemers. Het platform tegen sociale uitsluiting, van zijn kant, moet ervoor zorgen dat het opnieuw vinden van een baan – de factor voor integratie bij uitstek – gemakkelijker wordt en dat de ongelijkheden worden teruggeschoefd.

1.1.3.1 «Een strategie voor nieuwe vaardigheden en banen⁽¹⁾»

Dit initiatief past in het kader van de doelstelling om de werkgelegenheidsgraad op te trekken via een aantal aandachtspunten en concrete acties waarmee beoogd wordt:

- de flexibiliteit en de zekerheid op de arbeidsmarkt te versterken en de segmentatie ervan te verminderen (er moet worden voorzien in flexibele en betrouwbare contractuele bepalingen, bijvoorbeeld door het invoeren van één enkele arbeidsovereenkomst; er moet een beleid van levenslang leren worden opgezet waarbij de kosten efficiënt worden gespreid en waarbij de meest kwetsbare werknemers worden begunstigd; werkzoekenden moeten beter worden begeleid; de werkloosheidsuitkeringen moeten worden aangepast);

- de nodige kwalificaties en vaardigheden te ontwikkelen om vandaag en morgen een baan uit te oefenen (er moeten monitoring tools inzake vaardigheden worden ontwikkeld; de stelsels voor de erkenning van de beroepskwalificaties dienen te worden geharmoniseerd; er moet worden voor gezorgd dat iedereen een opleiding kan volgen die specifieke en transversale vaardigheden combineert waardoor de toegang tot de werkgelegenheid wordt bevorderd; de geografische mobiliteit van de werknemers moet worden gestimuleerd en het werkgelegenheidspotentieel van de migranten moet worden benut);
- de kwaliteit van de banen en de arbeidsomstandigheden dienen te worden verbeterd;
- de noodzakelijke voorwaarden voor werkgelegenheidscreatie moeten worden geschapen (vermindering van de lasten op arbeid, verlichting van de administratieve verplichtingen).

1.1.3.2 «Het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting⁽²⁾»

Het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting is bedoeld om de lidstaten, de Europese instellingen en de andere betrokken partijen te mobiliseren rond de doelstelling inzake terugdringing van de armoede in een context waarin beperkte overheidsbegrotingen er zullen toe verplichten de middelen optimaal aan te wenden en nieuwe vormen van sociale insluiting te ontwikkelen. Voorts moeten de verschillen tussen de regio's van de EU worden verkleind door in de meest kansarme regio's groei- en werkgelegenheidsbevorderende investeringen te stimuleren.

De Commissie heeft de hieronder volgende interventiereinen bepaald:

- ingrijpen op het niveau van het beleid in zijn totaliteit, meer bepaald door ervoor te zorgen dat de arbeidsmarkt, de sociale bescherming en de essentiële diensten (gezondheid, huisvesting, onderwijs) vlotter toegankelijk worden;
- meer en doeltreffender gebruik maken van de EU-fondsen ter ondersteuning van sociale inclusie en tot bestrijding van discriminatie;
- bevordering van sociale innovatie;
- in partnerschap werken en aanwending van de mogelijkheden van de sociale economie;
- intensievere beleidscoördinatie tussen de lidstaten.

(1) EC (2010f).

(2) EC (2010g).

De geboekte vooruitgang zal ieder jaar worden geëvalueerd tijdens een vergadering waar de betrokken partijen aan deelnemen. De goede praktijken zullen worden belicht in het kader van een procedure voor wederzijds leren.

1.2 Vijf kerndoelstellingen

In tegenstelling tot de vele doelstellingen die werden bepaald in het kader van de Lissabon-strategie, spitst de Europa 2020-strategie zich toe op een beperkt aantal cijfermatige doelstellingen, die betrekking hebben op vier gebieden waarop de EU haar inspanningen wil richten: het optrekken van de werkgelegenheidsgraad, kennis en innovatie, een duurzame economie en de verbetering van de sociale insluiting.

Het gaat erom:

- 1) de totale werkgelegenheidsgraad van vrouwen en mannen van 20 tot 64 jaar tegen 2020 op te trekken tot 75 %, dankzij een stijging van de arbeidsmarktaandeelname van jongeren, oudere werknemers en laaggeschoolden, en een betere integratie van de legale migranten;
- 2) inzake innovatie, het gezamenlijke niveau van de overheidsinvesteringen en de particuliere investeringen in O&O in 2020 te verhogen tot 3 % van het bbp;
- 3) inzake onderwijs, het aantal voortijdige schoolverlaters terug te brengen tot minder dan 10 % en het aantal personen in de leeftijdsgroep 30-34 jaar met een diploma van hoger onderwijs of een gelijkwaardig niveau te vermeerderen tot minstens 40 %;
- 4) inzake klimaat en energie, de uitstoot van broeikasgasen met minstens 20 % te reduceren ten opzichte van 1990, het aandeel van de hernieuwbare energie in het totaal energieverbruik te vermeerderen tot 20 % en de energie-efficiëntie met 20 % te verhogen (doelstellingen « 20/20/20 »);
- 5) de sociale insluiting te bevorderen, met name door de armoede te verminderen, zodat het aantal mensen voor wie armoede of sociale uitsluiting dreigt, in het geheel van de EU met 20 miljoen daalt⁽¹⁾.

(1) De bevolking voor wie armoede en uitsluiting dreigen, wordt bepaald aan de hand van drie indicatoren: het relatief armoederisico, het ernstig materieel gemis en het feit deel uit te maken van een huishouden met geringe arbeidsintensiteit (voor nadere bijzonderheden, zie deel 3.5). De lidstaten kunnen hun nationale doelstellingen kiezen aan de hand van de indicatoren die ze, gezien hun specifieke situatie, het meest passend achten.

De energiedoelstellingen waren reeds bepaald in de wetgevende teksten van de EU en impliceren een spreiding van de lasten over de lidstaten. Voor het overige werden de landen ertoe opgeroepen, in overleg met de Commissie en gelet op hun uitgangspositie en hun specifieke situatie, hun eigen streefcijfers en nationale trajecten te bepalen, conform de nationale besluitvormingsprocedures.

1.3 Een algemene mobilisering om de doelstellingen van de strategie te bereiken

Een aantal EU-instellingen (Parlement, Raad, Commissie), de sociale partners, de regionale en lokale autoriteiten en de andere betrokken partijen worden opgeroepen tot samenwerking teneinde de legitimiteit van de strategie te versterken, zodat de inspanningen van alle niveaus bijdragen tot het verwezenlijken van de vijf kerndoelstellingen die op lange termijn voor de EU zijn vastgelegd.

Tegelijkertijd moeten alle beleidsmiddelen en transversale instrumenten waarover de EU beschikt, ten dienste worden gesteld van de Europa 2020-strategie teneinde sneller vooruitgang te boeken in de prioritaire domeinen. Het gaat er met name om de werking van de markten te verbeteren, zowel intern (gemeenschappelijke markt, mededingingsbeleid) als extern (partnerschap met andere landen of groepen van landen, het creëren van een internationaal regelgevend kader voor sommige veelbelovende gebieden zoals de ecologische technologieën en producten en de hoogtechnologie). Bovendien moet de begroting van de EU ten dienste van de groei en de werkgelegenheid worden gesteld, dit via programma's die worden ondersteund door de structuurfondsen, die de financieringskanalen bij uitstek zijn om de strategische doelstellingen te bereiken. Het betreft respectievelijk het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (correctie van de regionale onevenwichtigheden), het Cohesiefonds (economisch en sociaal inhaalproces van de achterblijvende landen) en het Europees Sociaal Fonds (verbetering van de arbeidsplaatsen en ontwikkeling van de werkgelegenheidskansen).

2. Het nieuw Europees bestuursmodel

Het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) dat op 1 december 2009 in werking trad, legt de fundamenten voor het Europees bestuur. Het bepaalt met name de materies waarvoor de EU over eigen bevoegdheden beschikt, en die waarvoor ze over gedeelde bevoegdheden beschikt. Het institutionaliseert, indien van toepassing, de coördinatie- en toezichtmechanismen voor het beleid van de lidstaten.

Aangezien de oude toezichtmechanismen hun grenzen hadden bereikt, besloot de Europese Raad in juni 2010 het economisch beleid beter te coördineren en de basis te leggen voor een versterkt bestuur. Hij bepaalde enkele leidraden die gericht waren op, onder meer, een verstrenging van het stabiliteits- en groeipact (SGP) en de invoering van een macro-economisch toezichtkader. Daaruit resulteert een nieuwe, op drie pijlers gebaseerde toezichtstructuur die wordt ondersteund door de invoering van een gemeenschappelijke kalender, het «Europees semester», bedoeld om de politieke acties in de budgettaire en economische sfeer efficiënter te coördineren.

2.1 Institutionele fundamenten

In tegenstelling tot het monetair beleid, dat tot de exclusieve bevoegdheid van de EU behoort voor de landen die de euro hebben aangenomen, vallen het economisch, het sociaal en het werkgelegenheidsbeleid onder de gedeelde verantwoordelijkheid van de EU en haar lidstaten. Artikel 5, lid 1, van het VWEU stelt dat «de lidstaten hun economisch beleid binnen de Unie coördineren. Daartoe stelt de Raad maatregelen vast, met name globale richtsnoeren voor dat beleid». Lid 2 stelt dat «de Unie maatregelen neemt om te zorgen voor de coördinatie van het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten, met name door de richtsnoeren voor dat beleid te bepalen». Lid 3, ten slotte, stelt dat «de Unie initiatieven kan nemen ter coördinatie van het sociaal beleid van de lidstaten». De bijzondere en meer algemene bepalingen van artikel 136 van het VWEU zijn van toepassing op de landen van het eurogebied.

Het VWEU voorziet voorts in de coördinatiemechanismen voor dat beleid, respectievelijk in artikel 121 voor het economisch beleid, in artikel 126 voor de begrotingsdiscipline (dat het mechanisme voor het toezicht op de buitensporige overheidstekorten instelt, en dat in de nabije toekomst bepalingen zal bevatten met betrekking tot het Europees Stabiliteitsmechanisme) en in artikel 148 voor het werkgelegenheidsbeleid. De coördinatiemechanismen voor het sociaal beleid, daarentegen, zijn niet door het VWEU ingesteld. In dat kader wordt een beroep gedaan op de open coördinatiemethode die, via een uitwisseling van de goede praktijken en de collegiale toetsing van het

nationaal beleid, de structurele hervormingen die in de lidstaten ten uitvoer worden gelegd, met elkaar probeert te verenigen.

2.2 Geïntegreerde richtsnoeren

Samen met de richtsnoeren voor de werkgelegenheid (RW) vormen de globale richtsnoeren voor het economische beleid (GREB), die een leidraad vormen voor het nationaal macro-economisch beleid en voor de nationale micro-economische hervormingen, het basisinstrument voor de coördinatie van het economisch en sociaal beleid van de EU. Krachtens artikel 148 van het VWEU, moeten de RW's verenigbaar zijn met de GREB's. Hoewel ze afzonderlijk werden goedgekeurd – de eerste in het kader van de EPSCO-Raad⁽¹⁾, de tweede in het kader van de ECOFIN-Raad⁽²⁾ –, vormen de RW's en de GREB's samen de geïntegreerde richtsnoeren die aangeven welke prioritaire acties de lidstaten moeten ondernemen.

Ter vereenvoudiging en ten behoeve van de leesbaarheid werd, in overeenstemming met de doelstellingen van het nieuw Europees bestuur, het aantal in 2010 goedgekeurde geïntegreerde richtsnoeren sterk beperkt. De aanbeveling die in juli 2010⁽³⁾ door de ECOFIN-Raad werd aangenomen, telt zes GREB's, terwijl de beslissing van de EPSCO-Raad, die in oktober van hetzelfde jaar werd bekrachtigd⁽⁴⁾, vier RW's telt. Ter vergelijking: de in 2008 goedgekeurde geïntegreerde richtsnoeren voor de periode 2008-2010 telden zestien GREB's en acht RW's.

De in 2010 goedgekeurde geïntegreerde richtsnoeren bepalen dat de maatregelen moeten worden genomen die nodig zijn om, in het kader van de GREB, het volgende te realiseren:

- 1) de kwaliteit en houdbaarheid van de overheidsfinanciën waarborgen;
- 2) macro-economische onevenwichtigheden verhelpen;
- 3) onevenwichtigheden in de eurozone beperken;
- 4) de steun aan O&O en innovatie optimaliseren, de kennisdriehoek intensiveren en het potentieel van de digitale economie benutten;
- 5) zuinig omgaan met hulpbronnen en de uitstoot van broeikasgassen beperken;
- 6) het ondernemings- en consumentenklimaat verbeteren, en de industriële basis ontwikkelen voor een optimaal functioneren van de interne markt.

(1) De EPSCO-Raad bestaat uit de ministers van Werkgelegenheid en Sociale Zaken van de EU.

(2) De ECOFIN-Raad bestaat uit de ministers van Economie en Financiën van de EU.

(3) EU (2010a).

(4) EU (2010b).

In het kader van de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid, moeten de inspanningen gericht zijn op:

- 7) de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen en mannen opvoeren, de structurele werkloosheid terugdringen en de arbeidskwaliteit bevorderen;
- 8) een geschoolde beroepsbevolking ontplooiën die in de behoeften van de arbeidsmarkt voorziet, en een leven lang leren bevorderen;
- 9) de kwaliteit en de prestaties van de onderwijs- en opleidingsstelsels op alle niveaus verbeteren, en deelname aan hoger of gelijkwaardig onderwijs vergroten;
- 10) sociale integratie bevorderen en de armoede bestrijden.

Er zij opgemerkt dat één van de in 2010 goedgekeurde RW's uitdrukkelijk het sociaal beleid beoogt. Daarnaast omvatten de geïntegreerde richtsnoeren tevens de vijf kerndoelstellingen die in het kader van de Europa 2020-strategie werden vastgelegd inzake innovatie (GR 4), duurzame ontwikkeling (GR 5), werkgelegenheid (GR 7), onderwijs (GR 9) en sociale integratie (GR 10).

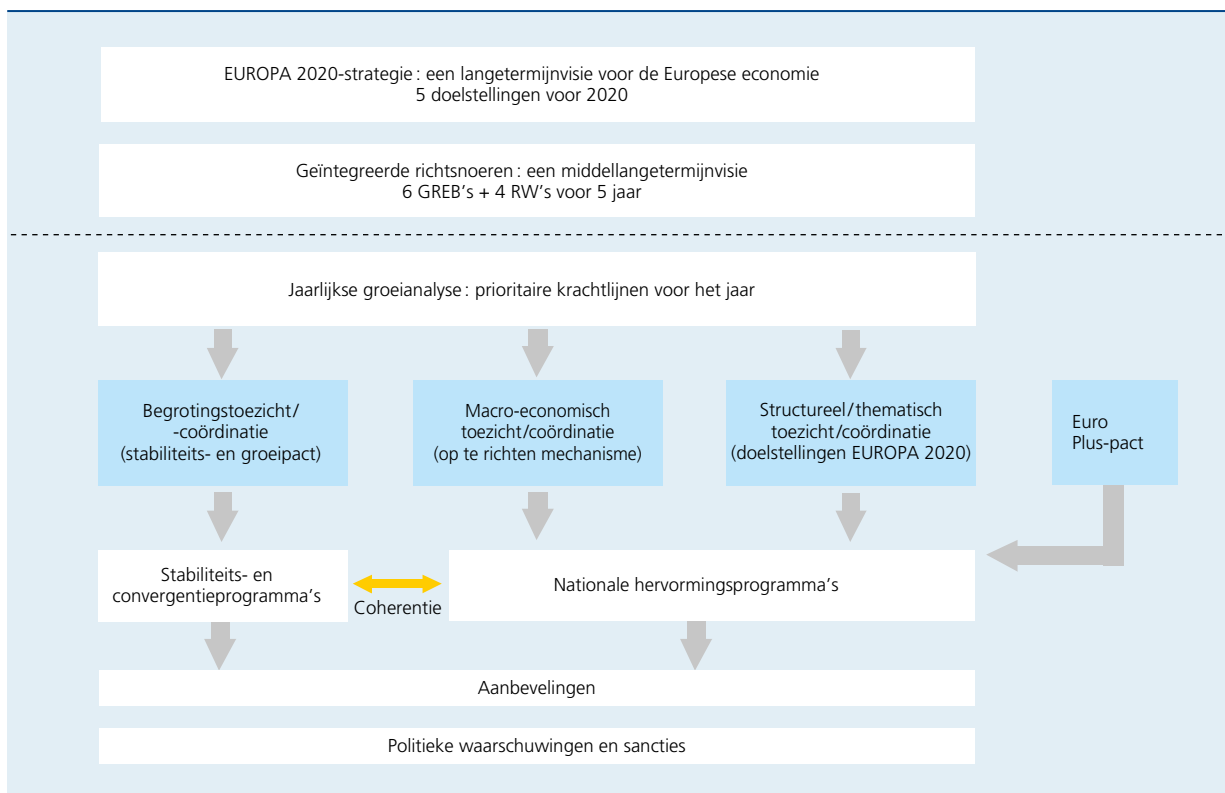
Hoewel het VWEU voorziet in een jaarlijkse bijwerking van de richtsnoeren, is de Raad overeengekomen ze stabiel te houden tot in 2014, teneinde ze de tijd te laten effect te hebben vooraleer ze, indien nodig, aan te passen.

2.3 Coördinatiemechanismen

De economische en financiële crisis heeft beklemtoond hoe groot de noodzaak is om het beleid te coördineren en de follow-up van de geboekte vooruitgang te versterken. Met deze doelstellingen voor ogen heeft de Taskforce economische governance zijn werkzaamheden verricht. In zijn eindverslag⁽¹⁾, dat in oktober 2010 werd gepubliceerd, werden de coördinatiemechanismen fundamenteel gewijzigd. Een aantal bestaande mechanismen

(1) Taskforce economische governance (2010).

GRAFIEK 1 STRUCTUUR VAN DE BELEIDSCOÖRDINATIE- EN TOEZICHTMECHANISMEN IN HET KADER VAN DE EUROPA 2020-STRATEGIE

Bronnen : EC, NBB.

zullen versterking behoeven, terwijl ook nieuwe convergentie-instrumenten worden of weldra zullen worden geïntroduceerd.

Het toezicht is voortaan opgebouwd rond een driepijlerstructuur. De eerste pijler berust op het stabiliteits- en groeipact (SGP) en heeft betrekking op het begrotings-toezicht. De tweede, nog op te richten, pijler zal het macro-economisch toezicht institutionaliseren. De derde pijler betreft het toezicht op de structurele hervormingen, en onderzoekt de geboekte vooruitgang in het kader van de vijf kerndoelstellingen van de Europa 2020-strategie.

Behalve deze drie kanalen is er nog het Euro Plus-pact, dat voorziet in een versterkt toezicht voor de lidstaten van het eurogebied en voor de andere ondertekenende landen. Voorts worden de toezichtprocedures ondersteund door het Europees semester.

2.3.1 Begrotingstoezicht: het stabiliteits- en groeipact

Het tijdens de Europese top van Amsterdam in juni 1997 goedgekeurde SGP is het instrument waarmee de landen van de EU zich hebben toegeerust om de begrotingsdiscipline te waarborgen en om het ontstaan van buitensporige overheidstekorten te vermijden. Het verplicht de lidstaten om op termijn een begroting te hebben die vrijwel in evenwicht is of een overschot vertoont, en het draagt zodoende bij tot de monetaire stabiliteit van de EU.

Het SGP omvat een preventief gedeelte en een correctief gedeelte. Het multilateraal toezicht vormt het preventief gedeelte. De lidstaten stellen hun begrotingsdoelstellingen op middellange termijn voor in een – jaarlijks bijgewerkt – stabiliteitsprogramma (voor de lidstaten van het eurogebied) of convergentieprogramma (voor de overige lidstaten). Deze programma's geven ook aan hoe die lidstaten op middellange termijn een gezonde begrotingspositie beogen te bereiken, rekening houdend met de budgettaire impact van de vergrijzing. De Commissie beoordeelt deze programma's en, in geval van ontsporing, kan de ECOFIN-Raad dankzij een snel waarschuwingssysteem een aanbeveling richten aan de betrokken staat.

De in artikel 126 van het VWEU beschreven procedure bij buitensporige tekorten vormt het correctieve gedeelte van het pact. De procedure wordt op gang gebracht zodra een staat het criterium inzake overheidstekorten overschrijdt; dat criterium is, behoudens uitzonderlijke omstandigheden, op 3% van het bbp vastgesteld. De ECOFIN-Raad richt dan aanbevelingen aan de staat opdat deze een einde zou maken aan die situatie en hij stelt

een kalender op om deze doelstelling te bereiken. Het niet-naleven van deze aanbevelingen leidt onder meer tot financiële sancties die de vorm kunnen aannemen van een renteloos deposito of van een boete.

Naar aanleiding van de werkzaamheden van de Taskforce economische governance heeft de Europese Raad van maart 2011⁽¹⁾ vier nieuwe wettelijke bepalingen goedgekeurd om het begrotingstoezicht te versterken en om de maatregelen die het naleven van de regels beogen, systematisch en in een vroeger stadium toe te passen. Om een einde te maken aan de laksheid waarvan sommige lidstaten tijdens periodes van hoogconjunctuur getuigden, zal het preventieve gedeelte van het SGP worden aangepast, zodat de controle op de overheidsfinanciën gestoeld zal zijn op een nieuw concept van voorzichtig bestuur inzake begrotingsbeleid. In het preventieve gedeelte zullen sancties van toepassing zijn tegen elk land van het eurogebied dat niet de vereiste maatregelen zou nemen om zijn aanpassingstraject bij te sturen. Het correctieve gedeelte van het SGP zal meer belang hechten aan de schuld die, net als het verloop van het tekort, zal worden onderzocht. Voor de lidstaten van het eurogebied zal een systeem van progressieve financiële sancties worden ingevoerd. Tot slot zullen aan de lidstaten, wat het begrotingsbeleid betreft, minimale vereisten worden opgelegd die verband houden met onder meer de systemen inzake overheidsboekhouding en statistiek.

2.3.2 Toezicht op de macro-economische onevenwichtigheden

Parallel met de versterking van het begrotingstoezicht heeft de Europese Raad van maart 2011 een nieuw element toegevoegd aan de economische coördinatie in de EU. Het gaat om een procedure van toezicht op de macro-economische onevenwichtigheden, die de tegenhanger vormt van de procedure inzake buitensporige (begrotings) tekorten.

Net als in de budgettaire sfeer, zal de procedure een preventief en een correctief gedeelte omvatten. Op basis van een regelmatige beoordeling aan de hand van een overzichtstabel van economische indicatoren, zal de Commissie erop toezien dat de lidstaten die een risico vertonen, vroegtijdig worden geïdentificeerd. De Raad zal aanbevelingen kunnen richten aan een lidstaat die ernstige onevenwichtigheden vertoont en/of die de goede werking van de Economische en Monetaire Unie in gevaar brengt, en hij zal, indien nodig, een procedure

(1) Het wetgevend pakket (vier maatregelen inzake begrotingstoezicht, twee maatregelen inzake macro-economisch toezicht) wordt momenteel besproken in het Europees Parlement.

bij buitensporige tekorten in werking kunnen stellen, die zal worden vertaald in een nationaal actieplan dat uitvoeringstermijnen vastlegt. De lidstaat die zijn verplichtingen herhaalde malen niet nakomt, kan worden beboet in de vorm van een jaarlijkse betaling van een bbp-afhankelijk bedrag.

2.3.3 Toezicht op de structurele hervormingen: thematische benadering

In tegenstelling tot de procedures inzake begrotings- en macro-economisch toezicht, die een correctief gedeelte bevatten, steunt het thematisch toezicht vooral op collegiale druk.

In dit kader onderzoekt de Europese Raad ieder jaar de economische en de werkgelegenheidssituatie in de EU. Op basis van die beoordelingen keurt hij conclusies goed en formuleert hij een reeks richtsnoeren, de GREB's en RW's, die als leidraad moeten dienen voor het nationaal economisch en werkgelegenheidsbeleid.

Als reactie op deze strategische richtsnoeren wordt de lidstaten verzocht informatie te verschaffen over de reeds ten uitvoer gelegde of geplande maatregelen. Sinds de invoering van de Europa 2020-strategie bundelen ze deze informatie in één enkel document, het nationaal hervormingsprogramma, waarin ze de belangrijkste belemmeringen (of knelpunten) voor de groei en de werkgelegenheidscreatie vermelden, evenals de voorgestelde maatregelen om deze te verhelpen. In dat document worden tevens de vijf kerndoelstellingen omgezet in nationale doelstellingen en het bevat ook de genomen of nog te nemen initiatieven om het land op het vastgelegde traject te loodsen.

De Commissie toetst de verbintenissen en het beleid van de lidstaten aan de richtsnoeren. Ze kan waarschuwingen richten aan de staten waarvan het economisch of werkgelegenheidsbeleid niet in overeenstemming is met de GREB's en de RW's. Na dit onderzoek kan de Raad, op voorstel van de Commissie, aanbevelingen richten aan de staten indien hij zulks nuttig acht.

2.3.4 Het Euro Plus-pact

Behalve de drie voornoemde toezichtmechanismen is er ook nog het Euro Plus-pact, dat eveneens op de Europese top van maart 2011 is goedgekeurd. Dit nieuwe pact beoogt een betere coördinatie van het economisch beleid van de ondertekenende lidstaten, dat wil zeggen de landen van het eurogebied, waarbij zich Bulgarije, Denemarken, Letland, Litouwen, Polen en Roemenië hebben gevoegd, teneinde het concurrentievermogen

te verbeteren en een hoger convergentieniveau te bereiken.

Het Euro Plus-pact berust op vier richtlijnen:

- het volgt het in de EU reeds bestaande bestuursmodel en het is verenigbaar met de bestaande instrumenten (de Europa 2020-strategie, de geïntegreerde richtsnoeren, het SGP, het nieuwe kader voor macro-economisch toezicht en het Europees semester), maar het voorziet tevens in aanvullende en meer ambitieuze verbintenissen dan die welke reeds zijn goedgekeurd; deze verbintenissen moeten worden opgenomen in de stabiliteits- en convergentieprogramma's en in de nationale hervormingsprogramma's;
- het geeft voorrang aan concrete en op gemeenschappelijke doelstellingen gerichte acties in domeinen die van essentieel belang zijn om het concurrentievermogen te stimuleren, de werkgelegenheid te bevorderen, de houdbaarheid van de overheidsfinanciën te verbeteren en de financiële stabiliteit te versterken;
- ieder jaar worden verbintenissen aangegaan, waarin de maatregelen worden bepaald die in de eerstvolgende twaalf maanden ten uitvoer moeten worden gelegd; leidraad daarbij zijn de beste praktijken en de meest efficiënte landen. De Commissie voert een jaarlijkse follow-up uit van deze verbintenissen;
- de ondertekenende landen verbinden zich ertoe de eengemaakte markt te voltooien.

2.3.5 Het Europees semester

De invoering van het «Europees semester» betekent een keerpunt in de manier waarop het Europees beleid inzake groei en werkgelegenheid ten uitvoer wordt gelegd. Voorheen werden de discussies tussen de EU en de lidstaten met betrekking tot het budgettaire en economisch beleid alsook inzake structurele hervormingen volgens afzonderlijke procedures gevoerd, die gepaard gingen met specifieke kalenders voor het neerleggen van de verslagen, het onderzoeken van de vooruitgang en het formuleren van aanbevelingen aan de lidstaten. Door het instellen van het Europees semester kunnen de inspanningen van de lidstaten worden gecoördineerd en georiënteerd volgens de langetermijndoelstellingen en de prioritaire krachtlijnen voor dat jaar.

De invoering van het Europees semester is tevens het resultaat van de werkzaamheden van de Taskforce economische governance. Het is de enige maatregel die reeds ten uitvoer is gelegd, omdat hij geen aanpassing van het VWEU vergt. De Europese Raad maakte reeds melding van dit concept in zijn conclusies van juni 2010. Het ging erom de datum voor het neerleggen van de stabiliteits- en convergentieprogramma's te vervroegen opdat de

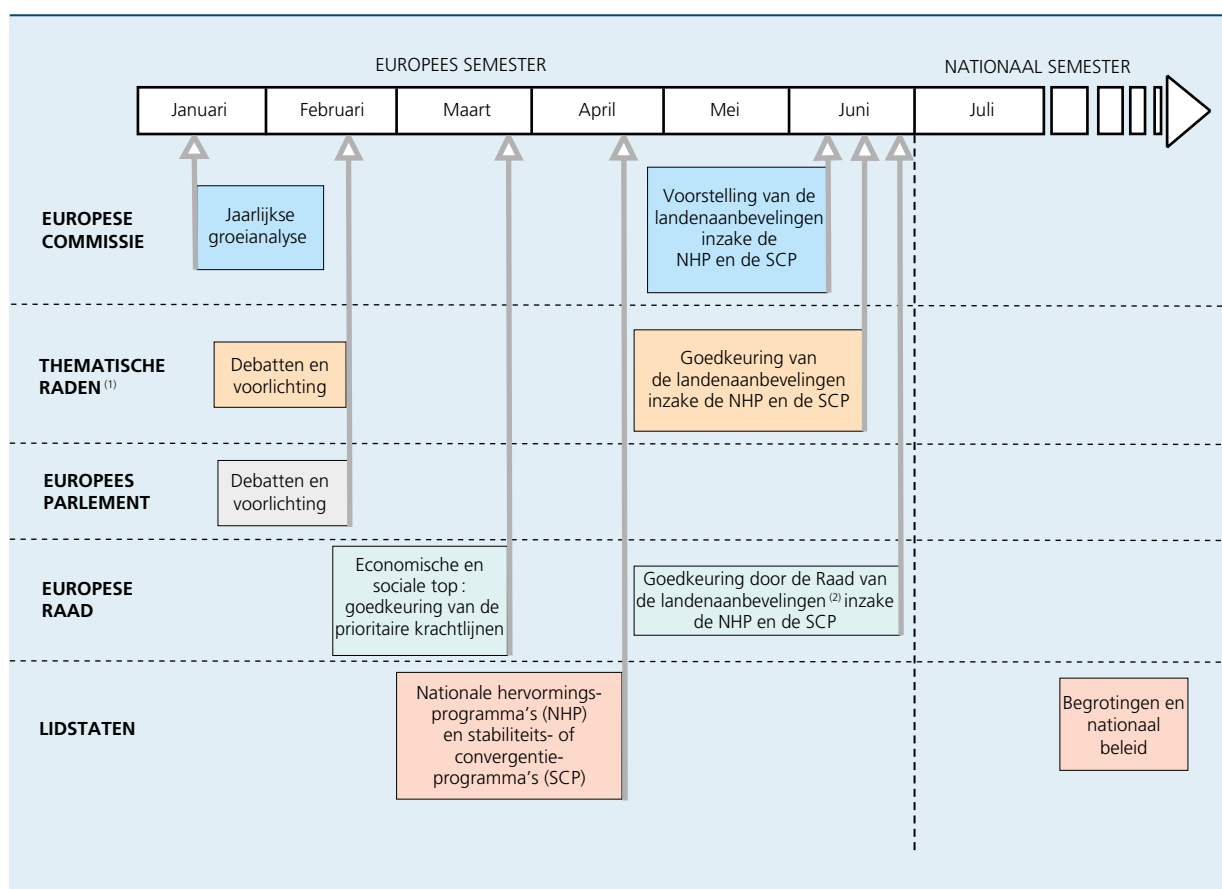
begrotingsplannen van de lidstaten collegiaal zouden kunnen worden getoetst en opdat de aanpassingen waarin met deze opmerkingen rekening wordt gehouden, zouden kunnen worden aangebracht vóór de goedkeuring van de definitieve begrotingen op nationaal niveau.

Het concept «Europees semester» heeft in feite betrekking op het geheel van toezicht- en coördinatieprocessen die verband houden met het beleid. Deze oefening begint met de jaarlijkse groeianalyse die in januari door de Europese Commissie wordt verricht. Daarbij worden een reeks jaarlijkse prioritaire krachtlijnen geformuleerd die, zodra ze door de Europese Raad in maart zijn goedgekeurd, in aanmerking worden genomen in het economisch, sociaal en budgettair beleid dat in de lidstaten ten uitvoer wordt gelegd. De verbintenissen van deze laatste worden geformaliseerd in het nationaal hervormingsprogramma en in het stabiliteits- en convergentieprogramma die ze tegen medio april aan de Commissie moeten

voorleggen. Deze documenten worden onderzocht door de Commissie, die aanbevelingen formuleert die de basis moeten vormen voor de discussies binnen de verschillende Raadsformaties en die de Europese Raad in de mogelijkheid moeten stellen om in juni de aanbevelingen die in de verschillende toezichtmechanismen worden voorzien, goed te keuren.

Het Europees semester berust op een hechtere samenwerking tussen de EU-instellingen. Hoewel de Commissie als stuwende kracht fungeert door het semester aan te vatten met een jaarlijkse groeianalyse, worden de prioritaire krachtlijnen die ze voorstelt eerst besproken binnen de verschillende Raadsformaties en in het Europees Parlement en pas daarna door de Europese Raad goedgekeurd. Zo ook worden de aanbevelingen – die voortvloeien uit het onderzoek van de stabiliteits- en convergentieprogramma's en de nationale hervormingsprogramma's en die op voorstel van de Commissie aan de

GRAFIEK 2 STRUCTUUR VAN HET EUROPEES SEMESTER IN HET KADER VAN DE EUROPA 2020-STRATEGIE

Bronnen: EC, NBB.

(1) Omwille van de organisatie van zijn werk vergadert de Raad in verschillende samenstellingen (met name ECOFIN voor de economie en financiën en EPSCO voor de werkgelegenheid en de sociale zaken), waarin de daarvoor bevoegde ministers van de lidstaten en Europese Commissarissen zetelen.

(2) Hoewel de goedkeuring van de landenaanbevelingen door de Europese Raad in het schema van het Europees semester gepland was voor juli, heeft ze reeds plaatsgevonden tijdens de vergadering van 23 en 24 juni 2011.

lidstaten worden gericht – besproken alvorens ze door de Europese Raad worden geratificeerd.

2.3.5.1 Jaarlijkse groeianalyse

De jaarlijkse groeianalyse vormt de eerste etappe van het Europees semester. Het betreft een jaarlijkse mededeling waarin de Europese Commissie een overzicht geeft van de belangrijkste problemen waarmee de EU te kampen heeft en waarin ze de prioritaire krachtlijnen aangeeft om deze problemen weg te werken. Deze prioriteiten passen in het ruimere kader van de voor vijf jaar goedgekeurde geïntegreerde richtsnoeren.

De jaarlijkse groeianalyse omvat daarnaast nog drie andere documenten die gewijd zijn aan de vooruitgang die de lidstaten hebben geboekt inzake de tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie (verslag over de voortgang van de Europa 2020-strategie), alsook aan de gedetailleerde analyse van de economische situatie (macro-economisch verslag) en van de arbeidsmarkt (ontwerp van gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid van de Raad en de Commissie), waarop de Commissie zich baseert om haar prioritaire krachtlijnen vast te leggen. Deze documenten dienen als basis voor de werkzaamheden van de Europese top van maart.

Aangezien de jaren 2009 en 2010 de stempel droegen van de in 2008 uitgebroken economische en financiële crisis, beoogt de in januari 2011 gepubliceerde mededeling van de Commissie het herstel in de EU te versnellen, deze laatste op weg te zetten naar een krachtige economische groei en een hoge werkgelegenheidsgraad teneinde te vermijden dat ze zou achterblijven bij haar concurrenten, en de EU vorderingen te laten maken in de richting van de kerndoelstellingen van de Europa 2020-strategie. In dit kader heeft de Commissie tien prioritaire krachtlijnen vastgesteld om het herstel op korte termijn en het concurrentievermogen van de Europese landen te versterken. Deze krachtlijnen bevorderen de macro-economische stabiliteit – via een strikte begrotingssanering, een correctie van de macro-economische onevenwichtigheden en een herstructurering van de financiële sector –, een sterkere mobilisering van de nationale arbeidsmarkten, en structurele hervormingen om de groei te versterken, waarbij de nadruk wordt gelegd op de noodzaak van een geïntegreerde benadering van het herstel.

De conclusies van de top van maart 2011 zijn grotendeels geënt op de in de jaarlijkse groeianalyse gedefiniëerde prioritaire krachtlijnen. Zo heeft de Europese Raad beklemtoond dat de lidstaten zich bij voorrang moeten inspannen om:

- het vertrouwen te herstellen, door de ontwikkeling van de schuld naar een houdbare koers om te buigen, en de tekortquote onder de drempel van 3 % van het bbp te brengen;
- werken aantrekkelijker te maken;
- werklozen opnieuw aan het werk te helpen;
- armoede te bestrijden en sociale insluiting te bevorderen;
- te investeren in onderwijs en opleiding;
- werkzekerheid en flexibiliteit in evenwicht te houden;
- de pensioenstelsels te hervormen;
- particulier kapitaal aan te trekken om de groei te financieren;
- onderzoek en innovatie op te voeren;
- en energie tegen schappelijke prijzen toegankelijk te maken en het beleid inzake energie-efficiëntie aan te scherpen.

Aangezien het Europees semester voor het eerst werd ingesteld in 2011, zijn de door de Commissie in januari gepubliceerde documenten grotendeels prospectief van aard; ieder document bevat in verschillende vorm de prioriteiten die in het kader van de in 2010 goedgekeurde geïntegreerde richtsnoeren werden vastgelegd.

In haar voortgangsverslag met betrekking tot de Europa 2020-strategie van januari 2011 pleit de Commissie voor hervormingen die geen zware overheidsinvesteringen vergen, snel ten uitvoer kunnen worden gelegd, en een markante impact hebben op de groei en de werkgelegenheidscreatie. Ze stelt onder meer voor de gemeenschappelijke markt te voltooien, de dienstenrichtlijn ten uitvoer te leggen en de werking van de overheidsmarkten en van de infrastructuur op het gebied van duurzame energie, vervoer of informatietechnologieën te verbeteren. Ze maakt tevens, op basis van de voorlopige nationale hervormingsprogramma's die de lidstaten in het najaar van 2010 neerlegden, de balans op van de omzetting van de Europese kerndoelstellingen in nationale doelstellingen. In dit verband betreurt ze dat de nationale doelstellingen niet erg ambitieus zijn opgevat. Meestal volstaat het immers niet de nationale resultaten samen te voegen om de Europese doelstelling te bereiken. Daarnaast lijkt de uitwerking van de langetermijntrajecten onvoldoende aandacht te hebben gekregen, terwijl de strategie precies beoogde de lidstaten aan te zetten tot een snellere tenuitvoerlegging van concrete hervormingen waarvan de vooruitgang meetbaar zou zijn.

Het macro-economisch verslag schetst de situatie in de EU na de crisis, en beklemtoont de onevenwichtigheden en de zwakke punten die blijven wegen op haar groeipotentieel. Vervolgens omschrijft het de meest geschikte maatregelen om de overheidsfinanciën weer op orde te

brengen en de financiële sector te saneren. Ten slotte wordt gepleit voor een snelle tenuitvoerlegging van structurele hervormingen die de werking van de arbeids- en productmarkten kunnen verbeteren, zodat de macro-economische onevenwichtigheden worden weggewerkt en de groeimotor weer op gang komt.

Het gemeenschappelijk werkgelegenheidsverslag omschrijft de essentiële actierreinen voor de tenuitvoerlegging van de geïntegreerde richtsnoeren in het domein van de werkgelegenheid (GR 7), het onderwijs (GR 8 en 9) en de sociale integratie (GR 10). Voorts wordt de noodzaak beklemtoond om onverwijld om te schakelen van een conjunctureel arbeidsmarktbeleid naar structurele hervormingen, en wordt gewezen op de aanbevelingen waarmee de lidstaten wordt verzocht rekening te houden bij het opstellen van hun nationaal hervormingsprogramma. Deze aanbevelingen hebben betrekking op, onder meer, de mechanismen inzake loonvorming, de stelsels van werkloosheidsuitkeringen en de overige stelsels van sociale uitkeringen, alsook op de systemen van arbeidsorganisatie en arbeidstijd. Doordat de begrotingsmiddelen worden beperkt door de noodzakelijke saneringen, pleit de Commissie ervoor prioriteiten vast te stellen in de waaier van ten uitvoer te leggen maatregelen. Die prioriteiten moeten tegelijk rekening houden met de aan die maatregelen verbonden kosten en met de tijd die nodig is opdat de effecten ervan zich op de arbeidsmarkt zouden doen gevoelen.

2.3.5.2 Nationale antwoorden: de stabiliteits- en convergentieprogramma's en de nationale hervormingsprogramma's

Op basis van de door de Europese Raad gedefinieerde prioritaire acties hebben de lidstaten vanaf medio april hun nationale verbintenissen voorgesteld in hun nationaal hervormingsprogramma en in hun stabiliteits- of convergentieprogramma. Het eerste programma beschrijft in detail de op nationaal niveau ten uitvoer gelegde maatregelen om de macro-economische onevenwichtigheden weg te werken, de structurele hervormingen die in het kader van de Europa 2020-strategie werden ondernomen alsook de verbintenissen aangegaan in het kader van het Euro Plus-pact, terwijl het tweede programma de strategie omschrijft die moet worden gevolgd om de overheidsfinanciën op middellange termijn te saneren.

De nationale hervormingsprogramma's hebben in principe een identieke structuur die, behalve uit een beschrijving van de macro-economische context en de verwachte ontwikkelingen op middellange termijn, bestaat uit een

opsomming van zowel de belangrijkste belemmeringen (of knelpunten) voor het creëren van groei en werkgelegenheid als de beoogde maatregelen om deze belemmeringen op te heffen; deze hervormingsplannen maken tevens de balans op inzake de omzetting, in nationale doelstellingen, van de kerndoelstellingen van de Europa 2020-strategie en van de genomen of nog te nemen initiatieven om het land op het gedefinieerde traject te loodsen. In principe moet ook worden aangetoond op welke wijze iedere maatregel bijdraagt tot het bereiken van de doelstellingen.

In de praktijk verschillen de structuur en de inhoud van de nationale hervormingsprogramma's soms aanzienlijk. Met uitzondering van het programma van het Verenigd Koninkrijk, vermelden alle plannen echter de nationale doelstellingen die werden goedgekeurd overeenkomstig de Europa 2020-strategie. In enkele gevallen liggen de doelstellingen binnen een vork. Enkele landen, waaronder België, hebben supplementair subdoelstellingen goedgekeurd, met name inzake werkgelegenheid. Hoewel deze praktijk strookt met de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid – die bepalen dat specifieke inspanningen moeten worden geleverd ten gunste van de bevolkingsgroepen met de laagste arbeidsparticipatie –, is zij in strijd met de geest van de Europa 2020-strategie, die erin bestaat de inspanningen te concentreren rond een beperkt aantal door iedereen aanvaarde doelstellingen.

De nationale doelstellingen die de lidstaten in de vijf kerngebieden van de Europa 2020-strategie hebben goedgekeurd, worden toegelicht in hoofdstuk 3 van dit artikel.

2.3.5.3 Beoordeling van het nationaal beleid en aanbevelingen

De gelijkvormigheid van de stabiliteits- en convergentieprogramma's en van de nationale hervormingsprogramma's ten aanzien van de geïntegreerde richtsnoeren werd in de loop van de maanden mei en juni 2011 onderzocht conform de door het VWEU bepaalde procedures.

De Commissie heeft in juni een slotverslag gepubliceerd over het eerste Europees semester ter coördinatie van het economisch beleid⁽¹⁾. Ze heeft voor het geheel van het eurogebied en voor iedere lidstaat van de EU ook individuele aanbevelingen geformuleerd die vergezeld gaan van een technisch document dat de analyse-elementen bevat op basis waarvan deze aanbevelingen zijn opgesteld. Het streven naar beleidscoördinatie en -integratie, kenmerkend voor de Europa 2020-strategie en voor de bestuurshervorming, heeft zich vertaald in de publicatie van aan de landen gerichte aanbevelingen die, voor de eerste maal, betrekking hebben op het geheel van de coördinatie- en toezichtdomeinen. In één enkel document

(1) EC (2011)c.

staan derhalve het begrotingsadvies (een verplichting van het SGP) en de raadgevingen inzake economisch en werkgelegenheidsbeleid.

In haar slotverslag beklemtoont de Commissie, na afloop van het eerste Europees semester, de efficiëntie van deze bestuursmethode om een geïntegreerd Europees en nationaal beleid uit te werken, voor zover de lidstaten tijdens het volgende semester, het zogeheten nationaal semester, de Europese aanbevelingen integreren in hun besluitvormingsprocessen.

Over het geheel genomen, beveelt de Commissie nationale acties aan om de budgettaire en macro-economische onevenwichtigheden weg te werken, de arbeidsmarkt vlotter te laten functioneren en een economisch klimaat te creëren dat bevorderlijk is voor de ontwikkeling van de ondernemingen.

Ze roept er toe op de overheidsfinanciën snel te saneren, met bijzondere aandacht voor de kwaliteit van de uitgaven. Ook moeten de noodzakelijke hervormingen worden doorgevoerd om de lopende rekening opnieuw in evenwicht te brengen door het concurrentievermogen van de landen met een tekort te verbeteren (structurele hervormingen of hervormingen die verband houden met de loonvormingsmechanismen) en door de binnenlandse vraag van de landen met een overschot op de betalingsbalans te stimuleren. Daarnaast moet er ook voor worden gezorgd dat de banksector beter kan voorzien in de behoeften van de economie.

De Commissie stelt meerdere hefboomen voor om de arbeidsparticipatie te verhogen. Het betreft onder meer het aanmoedigen van ouderen om aan het werk te blijven. Een

efficiëntere begeleiding van de werkzoekenden – vooral de meest kwetsbaren onder hen – is van essentieel belang om de weerslag van de crisis te verzachten. In dit verband moeten bepaalde lidstaten de toegang tot levenslang leren verbeteren, maar ook, in een vroeger stadium, de resultaten van hun onderwijssysteem. De sociale aspecten, zoals de fiscale obstakels, die de toegang tot een baan afremmen, moeten worden weggenomen.

De ontwikkeling van de ondernemingen moet worden ondersteund door de afschaffing van ongegronde toetredingsbelemmeringen – onder meer in de dienstensector – en door het stimuleren van de concurrentie in de netwerkindustrieën. Volgens de Commissie dienen innoverende ondernemingen tevens vlotter toegang te krijgen tot financiering en moet de administratieve last van de ondernemingen worden verlicht, terwijl de overheid en het rechtssysteem efficiënter moeten gaan werken.

De aanbevelingen per land zijn goedgekeurd tijdens de Europese Raad van 23 en 24 juni 2011. Aan de vijf lidstaten die financiële bijstand genieten van de Europese Unie en het IMF zijn geen specifieke aanbevelingen gericht. Het gaat om Griekenland, Ierland, Portugal, Letland en Roemenië. Deze bijstandsverlening is in feite ondergeschikt aan de tenuitvoerlegging van een actieprogramma dat aangepast is aan de situatie van het land in kwestie en waarin de nadruk wordt gelegd op de begrotingssanering en op de structurele economische hervormingen. Deze landen moeten absoluut het overeengekomen programma uitvoeren; vandaar dat er slechts één enkele aanbeveling is die ze daartoe oproept. Het is ook om die reden dat Portugal en Griekenland dit jaar geen stabiliteitsprogramma hebben voorgelegd.

De aan België gerichte aanbevelingen

Op basis van de analyse van zijn stabiliteitsprogramma en van zijn nationaal hervormingsprogramma werden aan België zes aanbevelingen gericht die de Europese Raad in juni 2011 heeft goedgekeurd. België dient tijdens de periode 2011-2012:

- «het aan de gang zijnde economische herstel aan te grijpen om meer vaart te zetten achter de correctie van het buitensporige tekort door tegen de indiening van de begroting voor 2012 de nodige maatregelen te nemen – vooral aan de uitgavenzijde – om een gemiddelde structurele inspanning te leveren die strookt met de aanbevelingen uit hoofde van de buitensporigtekortprocedure, en zodoende de hoge overheidsschuldquote op een neerwaarts pad te brengen. Het overheidstekort zou daardoor uiterlijk in 2012 tot ver onder de referentiewaarde van 3 % van het bbp worden teruggebracht. Jaarlijks een vooruitgang van ten minste 0,5 % van het bbp te boeken in de richting van de middellangetermijndoelstelling;

- stappen te ondernemen om de langetermijnhoudbaarheid van de openbare financiën te verbeteren. Het accent dient daarbij, op een wijze die past in het kader van de drie-punten-strategie van de EU, te worden gelegd op het in toom houden van de leeftijdsgerelateerde uitgaven, onder meer door vervroegde uittreding uit de arbeidsmarkt te voorkomen teneinde de effectieve pensioenleeftijd duidelijk te verhogen. Hierbij kunnen maatregelen zoals de koppeling van de effectieve pensioenleeftijd aan de levensverwachting overwogen worden;
- de structurele zwakheden in de financiële sector aan te pakken, met name door de herstructurering af te ronden van de banken die behoefte hebben aan een adequaat gefinancierd en levensvatbaar bedrijfsmodel;
- in overleg met de sociale partners en conform de nationale praktijken het systeem voor het voeren van loononderhandelingen en het loonindexeringssysteem te hervormen, teneinde ervoor te zorgen dat de loonstijging beter aansluit bij de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit en het concurrentievermogen;
- de arbeidsparticipatie naar een hoger peil te tillen door de hoge fiscale en sociale lasten voor laagbetaalden op budgettair neutrale wijze te verlichten en door een systeem in te voeren waarbij het niveau van de werkloosheidsuitkeringen geleidelijk afneemt naarmate de periode van werkloosheid langer duurt. Stappen te ondernemen om de belastingdruk te verschuiven van arbeid naar consumptie en om het belastingstelsel milieuvriendelijker te maken. Het actieve arbeidsmarktbeleid doeltreffender te maken door specifiek op oudere werknemers en kwetsbare groepen gerichte maatregelen te treffen;
- maatregelen te nemen om de concurrentie in de detailhandel te stimuleren door de toegangsbelemmeringen en de operationele beperkingen te reduceren; en maatregelen te nemen om de concurrentie op de elektriciteits- en de gasmarkt te bevorderen door de doeltreffendheid van de sectorale regulerende en mededingingsautoriteiten verder te verhogen. »

3. Omzetting van de vijf Europese strategische doelstellingen in nationale doelstellingen

In dit hoofdstuk wordt de omzetting toegelicht van de vijf kerndoelstellingen uit de Europa 2020-strategie, die voorkomen in de nationale hervormingsprogramma's die de lidstaten van de EU hebben ingediend. De meest recente resultaten in elke materie worden getoetst aan de doelstellingen voor 2020, zodat kan worden nagegaan welke inspanningen nog moeten worden geleverd. België's positie wordt vergeleken met die van de andere EU-landen. Bij het vastleggen van de nationale doelstellingen gaan de landen uit van hun vertreksituatie. Elke lidstaat draagt dus naar eigen vermogen en ambities bij tot de verwezenlijking van de Europese doelstellingen.

3.1 Doelstelling inzake werkgelegenheid

De landen die in 2010 de hoogste werkgelegenheidsgraad lieten optekenen, stelden ook de hoogste streefdoelen vast, boven de Europese doelstelling van 75 %. Het gaat om Zweden, Nederland en Denemarken, die er zich toe hebben gecommitteerd het aandeel werkenden

in de bevolking van 20 tot 64 jaar te verhogen tot 80 %. Sommige lidstaten, waarvan de werkgelegenheidsgraad zich in 2010 onder het Europese gemiddelde van 68,6 % bevond, tonen zich evenwel ambitieuzer: ze mikken op een stijging met meer dan 9 procentpunt in tien jaar. Dat is het geval voor Hongarije, Bulgarije en Estland, alsook voor Spanje, dat zich daarmee onderscheidt van de andere Zuid-Europese landen. De relatieve inspanningen kunnen echter moeilijk worden vergeleken, aangezien de financiële en economische crisis de werkgelegenheidsgraad soms fors heeft doen teruglopen. In de lidstaten die meer recentelijk tot de EU zijn toegetreden, wordt doorgaans een sterkere stijging van de werkgelegenheidsgraad verwacht dan in de oude lidstaten, dit als gevolg van de aanhoudende inhaaleffecten.

De Belgische overheid heeft zich tot doel gesteld de werkgelegenheidsgraad op te trekken tot 73,2 % in 2020, een stijging met 5,6 procentpunt in tien jaar, wat betekent dat tot 2020 op jaarbasis netto gemiddeld 56 000 banen moeten worden gecreëerd. Ter vergelijking beliep deze stijging 40 000 eenheden⁽¹⁾ tussen 2000 en 2010. Tegen 2020 zouden in België bijna vijf miljoen mensen van 20 tot 64 jaar aan het werk moeten zijn.

In de veronderstelling dat de lidstaten hun verbintenissen nakomen en ongerekend het Verenigd Koninkrijk, dat geen kwantitatieve nationale doelstelling heeft

(1) Op basis van de gegevens van de geharmoniseerde enquête naar de arbeidskrachten (EC).

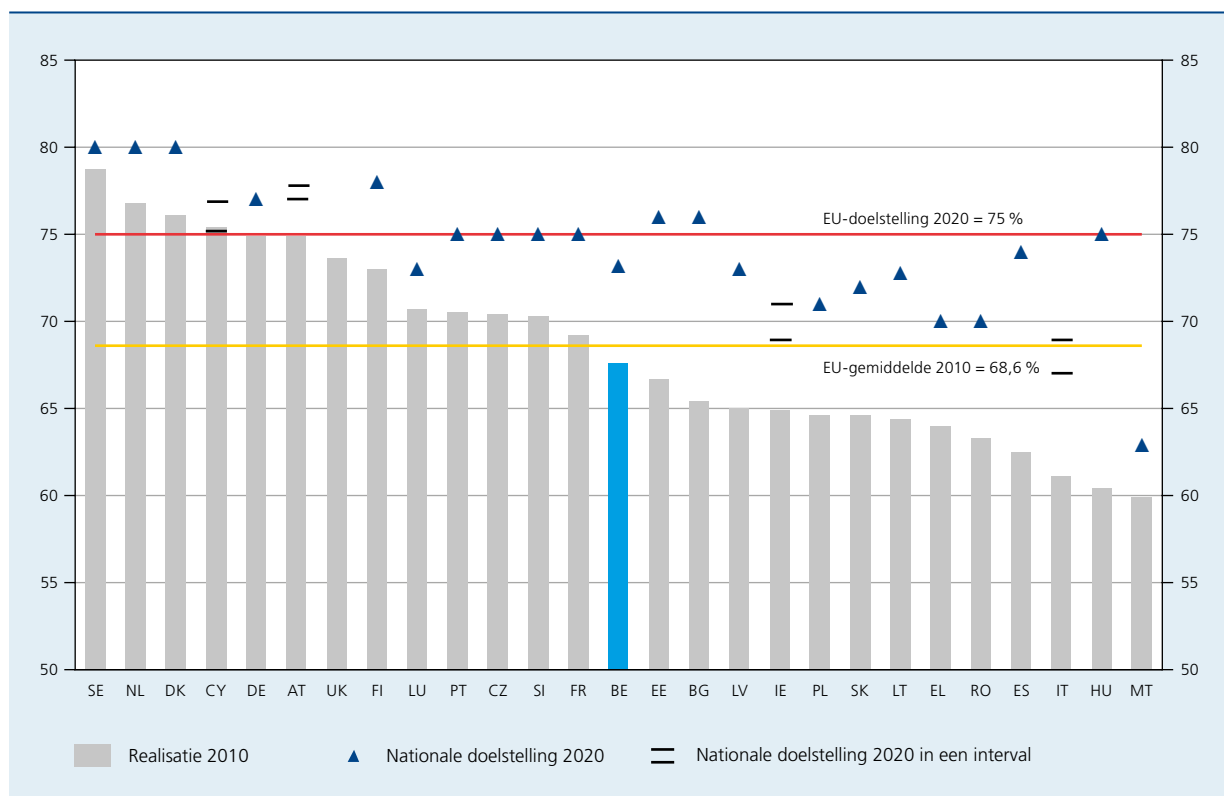
vastgesteld, zou de gemiddelde werkgelegenheidsgraad in de EU in 2020 slechts 73,7 % of 74 % belopen, naargelang de minimale of de maximale waarden in aanmerking worden genomen van de vorken die worden opgegeven door de lidstaten die geen precieze cijfermatige doelstelling hebben ingediend. De strategische doelstelling van 75 % zou dus niet worden bereikt.

In dat geval zou de werkgelegenheidsgraad in België minder dan een procentpunt lager liggen dan het verwachte gemiddelde voor de EU. Ten opzichte van de landen met de hoogste doelstellingen inzake arbeidsparticipatie zou het verschil evenwel nog steeds bijna 7 procentpunt belopen.

In de lijn van de geïntegreerde richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid, waarin wordt aanbevolen de werkgelegenheidsgraad te verhogen door onder meer de participatie van jongeren, ouderen, laaggeschoolden en legale migranten te verruimen, hebben sommige landen – een minderheid – een aantal subdoelstellingen inzake werkgelegenheid vastgesteld. De resultaten van deze staten zullen echter alleen op basis van hun totale werkgelegenheidsgraad worden beoordeeld.

België is een van de landen die subdoelstellingen hebben voor bepaalde kansgroepen met een werkgelegenheidsgraad die onder het gemiddelde ligt en die in sommige gevallen zeer laag is. De werkgelegenheidsgraad van vrouwen zou moeten oplopen van 61,6 % in 2010 tot 69,1 % in 2020. Die van 55- tot 64-jarigen moet met bijna 13 procentpunt naar omhoog, tot 50 %. De verbetering van de resultaten inzake de werkgelegenheid van niet-EU-burgers werd geformuleerd in termen van een verkleining van het verschil tussen de werkgelegenheidsgraad van deze groep en die van de Belgische burgers. In 2010 bedroeg het verschil 28,4 procentpunt. België liet van alle landen van de EU niet alleen de laagste werkgelegenheidsgraad voor niet-Europese burgers optekenen (40,4 %), maar ook het grootste verschil in procentpunten ten opzichte van de werkgelegenheidsgraad voor nationale onderdanen, na Zweden (32,5 procentpunt). In één decennium moet dit verschil worden teruggebracht tot minder dan 16,5 procentpunt. Het aandeel van de jongeren (15-24 jaar) die niet werken en die geen onderwijs of opleiding volgen, ten slotte, mag over tien jaar nog maximaal 8,2 % belopen, dat is ongeveer 3 procentpunt minder dan in 2009.

GRAFIEK 3 WERKGELEGENHEIDSGRAAD
(in %, van 20 tot 64 jaar)

Bronnen: EC, Nationale hervormingsprogramma's 2011 van de landen van de EU.

TABEL 1 WERKGELEGENHEIDSDOELSTELLINGEN VAN BELGIË VOOR 2020

(in % van de overeenstemmende bevolking, tenzij anders vermeld)

	België 2010	België 2020	EU 2010	EU 2020
Totale werkgelegenheidsgraad (20-64 jaar)	67,6	73,2	68,6	75,0
Werkgelegenheidsgraad van vrouwen (20-64 jaar)	61,6	69,1	62,1	
Werkgelegenheidsgraad van personen tussen 55 en 64 jaar ...	37,3	50,0	46,3	
Vershil tussen de werkgelegenheidsgraad van nationale en niet-EU-burgers (20-64 jaar, procentpunten)	28,4	< 16,5	10,5	
Aandeel van jongeren die niet werken en die geen onderwijs of opleiding volgen (15-24 jaar)	11,1 ⁽¹⁾	8,2	12,4 ⁽¹⁾	

Bronnen: EC, Nationaal hervormingsprogramma België 2011.

(1) Gegevens voor 2009.

In overeenstemming met de bepalingen van de Europa 2020-strategie (en, in voorkomend geval, met de in het kader van het Euro Plus-pact aangegane verbintenissen), met de geïntegreerde richtsnoeren en met de door de Europese Raad als prioritair beschouwde krachtlijnen, stellen de EU-lidstaten in hun nationale hervormingsprogramma's een reeks maatregelen voor om hun doelstellingen te kunnen bereiken. Het speelt daarbij geen rol op welk niveau de bevoegdheden inzake werkgelegenheid worden uitgeoefend. Zo heeft de Belgische federale regering (een regering in lopende zaken op het ogenblik dat het hervormingsprogramma 2011 werd ingediend) binnen haar eigen bevoegdheidsdomein een aantal maatregelen op korte of middellange termijn uitgevaardigd met betrekking tot de prioritaire krachtlijnen, terwijl de gewesten, die over aanzienlijke bevoegdheden beschikken op het vlak van werkgelegenheid, initiatieven hebben gepland inzake, onder meer, de begeleiding van werkzoekenden.

3.2 Doelstelling inzake innovatie en O&O

Gemiddeld in de EU zullen de aan O&O⁽¹⁾ bestede bruto binnenlandse uitgaven van de particuliere sector en de overheid in 2020 3 % van het bbp moeten bedragen. Met een aandeel van 1,92 %⁽²⁾, had de EU in 2008 ter zake nog steeds een aanzienlijke achterstand op de Verenigde Staten en Japan, namelijk ten belope van respectievelijk 0,9 en 1,5 procentpunt. In 2009 is het O&O-aandeel in de EU licht gestegen, tot 2,01 % van het bbp van de EU.

(1) Naar het handboek van Frascati (OESO, 2002) definieert Eurostat O&O als volgt: «Onderzoek en experimentele ontwikkeling (O&O) bestaan in stelselmatig verricht creatief werk ter vergroting van het kennisbestand, waaronder de kennis van mens, cultuur en samenleving, en in de aanwending van dit kennisbestand om nieuwe toepassingen te ontwerpen».

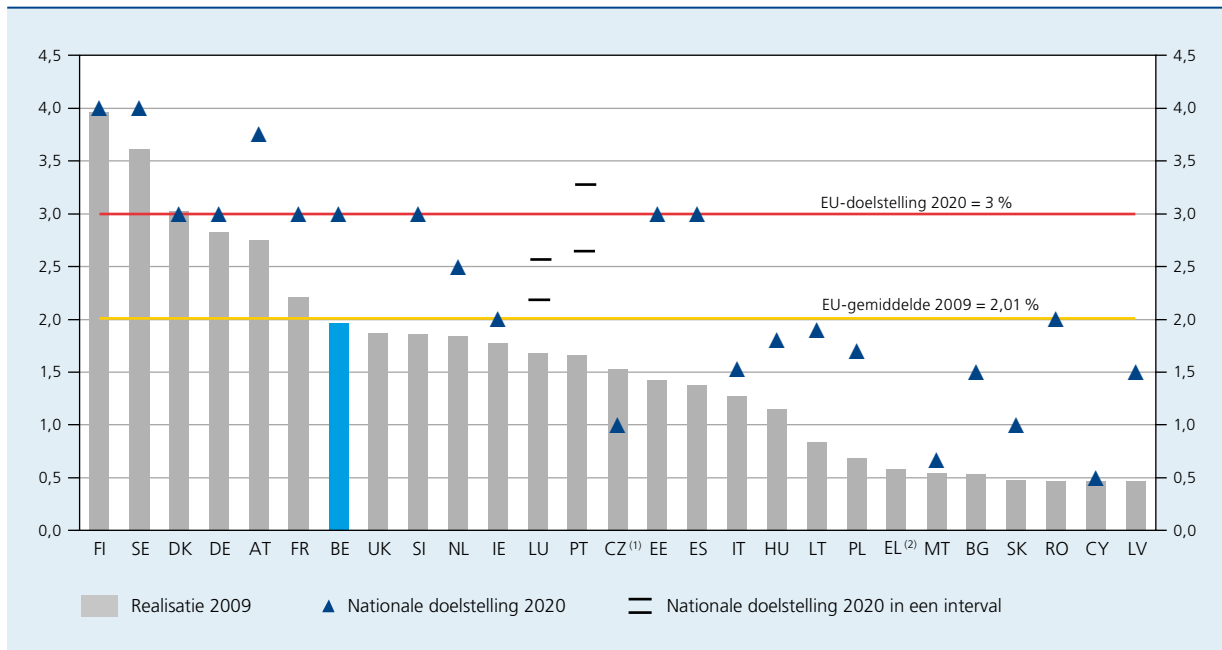
(2) Bron: EC (Eurostat).

Tussen de 27 lidstaten bestaan grote verschillen wat de resultaten en doelstellingen inzake O&O betreft. In de meeste lidstaten die in 2004 of in 2007 tot de EU zijn toegetreden, ligt het aandeel van deze investeringen ruim onder het Europese gemiddelde. In acht van deze twaalf landen maakten de uitgaven voor O&O in 2009 minder dan 1 % van het bbp uit. Behalve Estland en Slovenië, heeft geen enkele nieuwe lidstaat een doelstelling vastgelegd van meer dan 2 %. Daarentegen worden de beste resultaten geboekt door de Scandinavische landen, die in 2009 een bbp-aandeel van 3 tot 4 % laten optekenen. De doelstellingen voor 2020 zijn er reeds of bijna bereikt. In België bedroeg het aandeel van de O&O-uitgaven in 2009 1,96 %, dat is in de buurt van het Europese gemiddelde. Ons land mikt op dezelfde doelstelling als de EU in haar geheel, namelijk 3 %. De Commissie heeft berekend dat, zelfs als de landen de kwantitatieve doelstellingen voor 2020 bereiken, het totale aandeel van de bruto binnenlandse uitgaven voor O&O tussen 2,65 en 2,72 % van het bbp van de EU zou liggen.

De O&O-uitgaven zijn evenwel niet voldoende om de «slimme» groei te realiseren die door de EU wordt nagestreefd. Daarom heeft de Europese Raad op de top van 25 en 26 maart 2010 gevraagd een extra indicator op te stellen met betrekking tot de resultaten inzake innovatie (zie deel 1.1.1.1, het kerninitiatief «Innovatie-Unie»). Nadat de Commissie zich had gebogen over de conclusies van een werkgroep op hoog niveau, stelde ze een indicator van snelgroeiende, innovatieve ondernemingen voor. Het ontwikkelen van een dergelijke indicator vergt tijd, zodat hij pas in 2012 zal kunnen worden gebruikt.

In België beschikken de gemeenschappen en de gewesten over uitgebreide bevoegdheden inzake innovatie. Het fundamenteel en het toegepast onderzoek in de

GRAFIEK 4 AANDEEL, IN HET BBP, VAN DE BRUTO BINNENLANDSE UITGAVEN VOOR O&O
(in %)

Bronnen: EC, Nationale hervormingsprogramma's 2011 van de landen van de EU.
(1) De doelstelling van Tsjechië omvat alleen de overheidsuitgaven inzake O&O.
(2) Het laatste resultaat voor Griekenland is een raming voor het jaar 2007.

instellingen voor hoger onderwijs ressorteren hoofdzakelijk onder de gemeenschappen⁽¹⁾, terwijl de gewesten bevoegd zijn voor onderzoek met betrekking tot economie, technologische ontwikkeling en bevordering van innovatie. De geprogrammeerde initiatieven verschillen van het ene gewest tot het andere, afhankelijk van hun comparatieve voordelen, maar ze moeten allemaal leiden tot een op kennis gebaseerde economie via een geïntegreerde aanpak van de innovatie.

3.3 Doelstellingen inzake energie

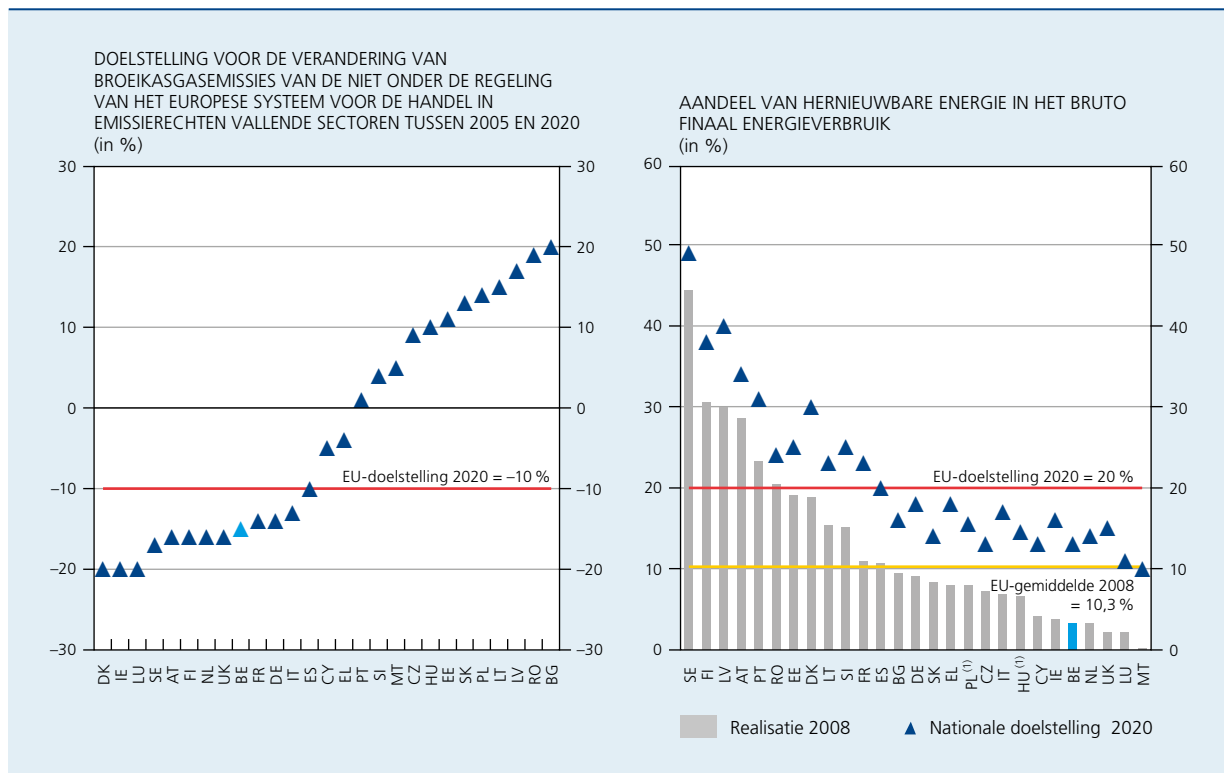
Inzake milieu heeft de EU een strategie tegen de klimaatopwarming uitgestippeld, die de drie hieronder beschreven doelstellingen (« 20/20/20 ») omvat.

- (1) De federale overheid en de gewesten kunnen de onderzoeksactiviteiten binnen hun bevoegdheidsdomein eveneens toevertrouwen aan de instellingen voor hoger onderwijs.
- (2) Elk emissierecht is goed voor de uitstoot van een ton CO₂. De lidstaten moeten voor elke handelsperiode nationale toewijzingsplannen opstellen, wat betekent dat ze moeten aangeven hoeveel emissierechten elke installatie jaarlijks ontvangt. Bedrijven waarvan de emissies lager liggen dan de toegekende rechten, kunnen de ongebruikte rechten verkopen tegen een op het ogenblik van de verkoop door vraag en aanbod bepaalde prijs. Bedrijven die moeilijkheden ondervinden om hun rechten niet te overschrijden, kunnen maatregelen nemen om hun uitstoot te verminderen of extra rechten kopen. Vandaag is het systeem van toepassing op 11 000 installaties in Europa, verantwoordelijk voor ongeveer 50 % van de CO₂-uitstoot en 40 % van de uitstoot van broeikasgassen in de EU als geheel. Naarmate de handelsperiodes elkaar opvolgen, breidt het toepassingsgebied van de EU-ETS zich uit in termen van vervuulende stoffen, installaties en betrokken landen.

De EU heeft er zich toe verbonden tegen 2020 haar uitstoot van broeikasgassen met ten minste 20 % te verminderen ten opzichte van 1990. Voor de periode van 2005 tot 2020 betekent dit dat de emissies van de sectoren die onder de EU-ETS vallen (regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten in de EU)⁽²⁾ met 21 % moeten verminderen en die van de sectoren waar de EU-ETS niet op van toepassing is met 10 %. Om deze algemene doelstelling van 10 % te bereiken, zijn de inspanningen gespreid volgens het principe van de verdeling van de lasten: elk van de 27 lidstaten heeft specifieke beperkingen aanvaard inzake de uitstoot van broeikasgassen, die deel uitmaken van het Europees klimaat- en energiepakket. Bij de verdeling van de inspanningen werd rekening gehouden met de vertreksituatie van ieder land, onder meer met de inhaaleffecten voor sommige onder hen. Zo mogen Bulgarije en Roemenië, die in 2007 tot de EU zijn toegetreden, aanzienlijk meer uitstoten dan andere lidstaten, zij het binnen juridisch afdwingbare bovengrenzen. In België zal de uitstoot van broeikasgassen tussen 2005 en 2020 met 15 % moeten afnemen.

Op het niveau van de EU zou het aandeel van de hernieuwbare energie in 2020 20 % van het bruto finaal energieverbruik moeten uitmaken. Ook hier werden de doelstellingen vastgesteld op basis van een billijke

GRAFIEK 5 DOELSTELLINGEN VAN HET KLIMAAT- EN ENERGIEPAKKET

Bron : EC.

(1) Eigen doelstelling (iets hoger dan het klimaat- en energiepakket).

verdeling van de inspanningen tussen de lidstaten, rekening houdend met het ontwikkelingspotentieel van dit type van energie op nationaal niveau⁽¹⁾. De vereisten variëren van 10 % in Malta tot 49 % in Zweden. In België zou het aandeel van de hernieuwbare energie in het bruto finaal energieverbruik over tien jaar 13 % moeten beloven. In 2008 bedroeg het 3,3 %, ruim onder het Europese gemiddelde.

De EU heeft zich terzelfder tijd tot doel gesteld de energie-efficiëntie met 20 % te verhogen. Voor België wordt de doelstelling uitgedrukt ten opzichte van de PRIMES-baseline 2007⁽²⁾: in 2020 moet het primair energieverbruik met 18 % dalen ten opzichte van deze projectie, die uitgaat van een ongewijzigd beleid. Deze daling impliceert een energiebesparing van 9,8 megaton aardolie-equivalent. De doelstellingen inzake energie-efficiëntie zijn niet rechtstreeks vergelijkbaar tussen de

landen, aangezien ze afhangen van het in aanmerking genomen jaar of referentiescenario. Op grond van de som van de bekendgemaakte nationale doelstellingen, heeft de Europese Commissie evenwel geoordeeld dat de energie-efficiëntie niet voldoende zal worden verbeterd.

Inzake energie en klimaat vloeien de prioritaire maatregelen van het Belgische nationaal hervormingsprogramma voort uit de tenuitvoerlegging van het klimaat- en energiepakket. Om de doelstellingen mee te helpen verwezenlijken, moet de federale overheid, die verantwoordelijk is voor met name het productbeleid en de energiebelastingen, ter zake bepaalde maatregelen ten uitvoer leggen. De gewesten, die verantwoordelijk zijn voor onder meer natuurbehoud en rationeel energiegebruik, stellen klimaatbeleidsplannen en energie-efficiëntieplannen op, die verenigbaar zijn met de verbintenissen op Europees en internationaal niveau.

3.4 Doelstellingen inzake onderwijs

Het scholingsniveau is bepalend voor een duurzame inschakeling op de arbeidsmarkt. Daarom werden

(1) Dit potentieel is onder meer afhankelijk van de geografische factoren van het land.

(2) Energiemodel dat onder meer wordt gebruikt door het Federaal Planbureau en dat dient als referentie voor het ramen van de besparing op primaire energie. De hierin beschreven energieprojecties houden geen rekening met het effect van de economische en financiële crisis op het energiesysteem, aangezien ze werden opgesteld vóór 2008.

doelstellingen vastgesteld om, enerzijds, het voortijdig schoolverlaten terug te dringen en, anderzijds, het aantal gediplomeerden van het hoger onderwijs te verhogen. Omdat de uitgangssituaties verschillend zijn, lopen de nationale doelstellingen uiteen en liggen ze soms aanzienlijk boven of onder de Europese kerndoelstelling.

Het percentage voortijdig schoolverlaters, dat wil zeggen het aandeel van de bevolking van 18 tot 24 jaar dat geen onderwijs of opleiding volgt en dat hooguit lager secundair onderwijs heeft genoten, varieert van 4,7 % in Slowakije tot 36,9 % in Malta. Met uitzondering van dit laatste land, liggen de percentages in alle lidstaten die in 2004 tot de EU zijn toegetreden onder het Europese gemiddelde (14,1 % in 2010), terwijl de meeste Zuid-Europese landen, alsook het Verenigd Koninkrijk en Roemenië, een ruimer aandeel laten optekenen. In Spanje en Portugal heeft meer dan een op vier jongeren van 18 tot 24 jaar de school voortijdig verlaten. Deze landen hebben besloten dit aandeel met de helft te verminderen.

In België beliep het percentage voortijdig schoolverlaters in 2010 bijna 12 %, dat is minder dan het Europese gemiddelde. Het op nationaal niveau beoogde doel is een vermindering van dat cijfer tot maximaal 9,5 %. De inspanning die moet worden geleverd is een daling met 2,4 procentpunt tegen 2020. Voor de EU als geheel bedraagt deze inspanning 4,1 procentpunt, aangezien de algemene doelstelling werd vastgesteld op maximaal 10 %.

De doelstellingen inzake voortijdig schoolverlaten werden verschillend geformuleerd naargelang van het land: sommige landen hebben er zich toe verbonden het aantal voortijdig schoolverlaters te doen dalen tot een bepaald niveau, andere zijn van plan dit percentage onder een bepaalde limiet te houden. Litouwen en Luxemburg, bijvoorbeeld, hebben geopteerd voor deze laatste mogelijkheid en op basis van de gegevens voor 2010 lijken ze hun doelstelling reeds te hebben bereikt. Voor Luxemburg lopen de cijfers van de geharmoniseerde enquête naar de arbeidskrachten van jaar tot jaar sterk uiteen als gevolg van de beperkte omvang van de steekproef.

De Commissie heeft berekend dat, gelet op de nationale doelstellingen, het aandeel van de jongeren die voortijdig de school verlaten in 2020 10,3 tot 10,5 % zou bedragen, naargelang de boven- of ondergrens van de door Italië vastgestelde vork in aanmerking wordt genomen. De doelstelling zou hoe dan ook niet volledig worden bereikt.

De tweede Europese doelstelling inzake onderwijs bestaat erin het aandeel van de 30- tot 34-jarigen met

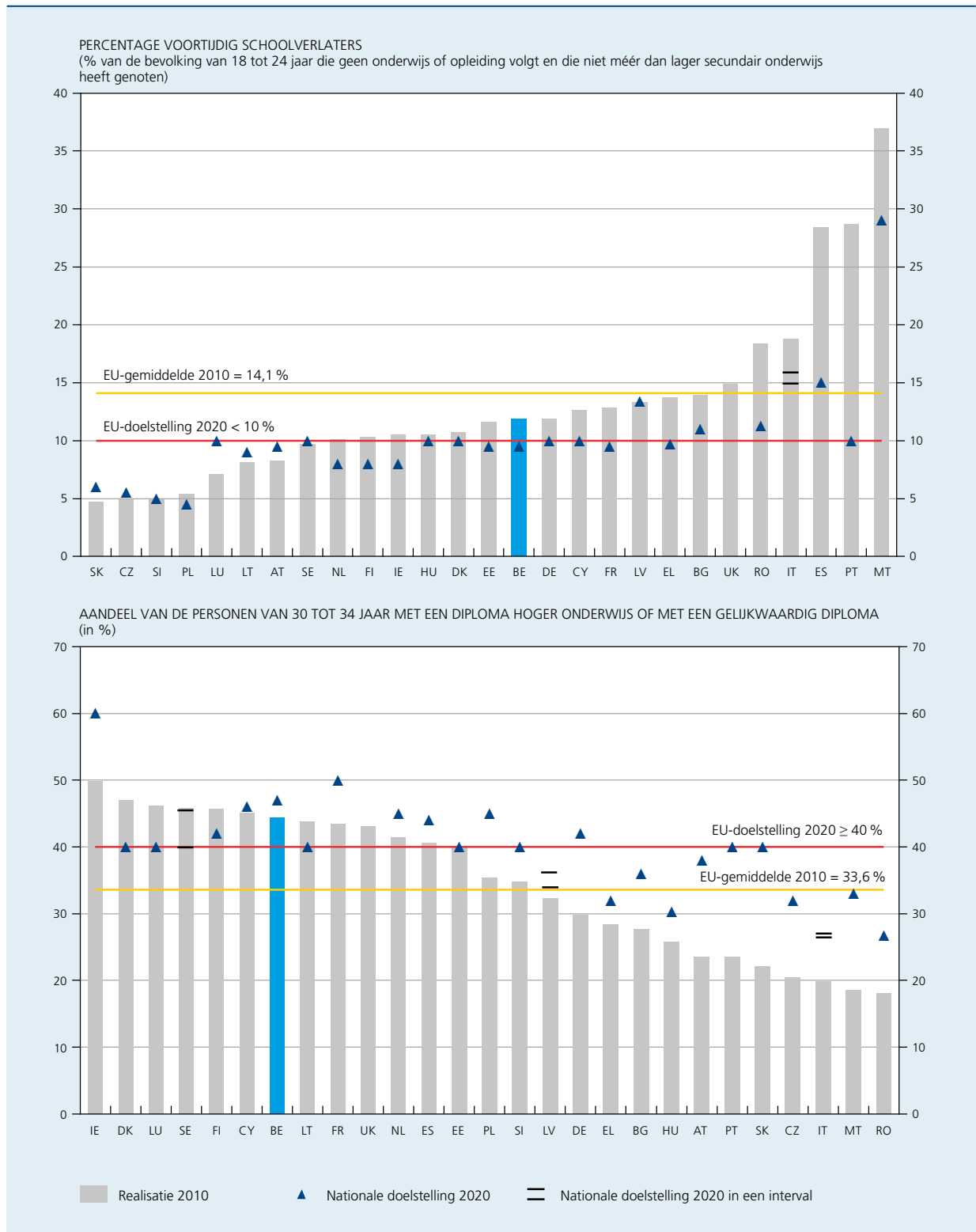
een diploma hoger onderwijs of met een gelijkwaardig diploma te verruimen tot ten minste 40 %. Dit zou er mee moeten voor zorgen dat kan worden voldaan aan de toegenomen vraag naar vaardigheden – door de industriële en technologische veranderingen stijgt de vraag naar hoog- en middengediplomeerde arbeidskrachten, ten nadele van laaggeschoolde werknemers – en het zou ook de ontwikkeling moeten stimuleren van het innovatiepotentieel van de Europese economieën. Ierland, waar de helft van de mensen in deze leeftijdsgroep over een diploma van het hoger onderwijs of gelijkwaardig beschikt, voert de Europese rangschikking aan; het land wil dat aandeel trouwens optrekken tot 60 %. De Scandinavische landen, Luxemburg en Cyprus volgen daar op. Daarbij zij opgemerkt dat, hoewel de rangschikking berust op de resultaten van de enquêtes naar de arbeidskrachten, sommige landen hun eigen doelstelling hebben vastgelegd op grond van nationale indicatoren. Zo heeft Luxemburg de indicator gedefinieerd op basis van een nationaal percentage van ongeveer 30 %, terwijl het resultaat van de enquête naar de arbeidskrachten 46,1 % bedraagt. Denemarken heeft zich aangesloten bij de Europese doelstelling van 40 %, maar verwacht dit niveau te bereiken via de verwezenlijking van anders berekende nationale doelstellingen (de helft van de jongeren moet hoogopgeleid zijn). In Finland worden jongeren met een niet-universitair diploma momenteel niet meegerekend bij de hooggeschoolden, wat betekent dat het nationaal percentage er geringer uitvalt dan volgens de enquête naar de arbeidskrachten.

Met 44,4 % van de jongeren die in 2010 over een diploma hoger onderwijs beschikten, steeg België uit boven het Europese gemiddelde. Op nationaal niveau werd overeengekomen dit cijfer te verhogen tot minstens 47 %.

De nationale ambities zijn ontoereikend om in 2020 de algemene Europese doelstelling te kunnen bereiken: volgens de Commissie zou het aandeel hooggeschoolden in de groep van 30- tot 34-jarigen immers maximaal 38 % bedragen, zelfs indien rekening wordt gehouden met de bovengrens van de door sommige staten gehanteerde vork.

In België behoort onderwijs tot de bevoegdheid van de taalgemeenschappen. Teneinde het risico op voortijdige schoolverlating te verminderen, zijn de Vlaamse en Franse Gemeenschap bezig het secundair onderwijs te hervormen, onder meer om het technisch en beroepsonderwijs te herwaarderen, het deeltijds onderwijs te versterken en het onderwijs beter af te stemmen op de arbeidsmarkt. Naast de initiatieven om de toegang tot hoger onderwijs te bevorderen, wordt levenslang leren beschouwd als een prioriteit voor de verbetering van de inzetbaarheid en de mobiliteit op de arbeidsmarkt.

GRAFIEK 6 ONDERWIJSINDICATOREN

Bronnen: EC, Nationale hervormingsprogramma's 2011 van de landen van de EU.

3.5 Doelstelling inzake sociale cohesie

De Europese doelstelling wordt uitgedrukt als een vermindering van het aantal personen die een risico op armoede of sociale uitsluiting lopen. Dat risico wordt gedefinieerd op basis van drie indicatoren: (1) het relatieve armoederisico uitgedrukt ten opzichte van een inkomensdrempel⁽¹⁾, (2) een ernstig materieel gemis⁽²⁾ en (3) behoren tot een huishouden met geringe arbeidsintensiteit⁽³⁾. Het is de bedoeling deze bevolking tegen 2020 met 20 miljoen personen te reduceren.

Op basis van de gegevens van de in 2009 gehouden EU-SILC-enquête⁽⁴⁾ (die betrekking had op de inkomens uit 2008), kwam het aandeel van de personen voor wie ten minste een van die drie criteria gold (zonder dubbel-telling) in de EU op 23,1% uit, dat was 114 miljoen mensen. In België beliep dat percentage 20,2%, of 2,1 miljoen mensen.

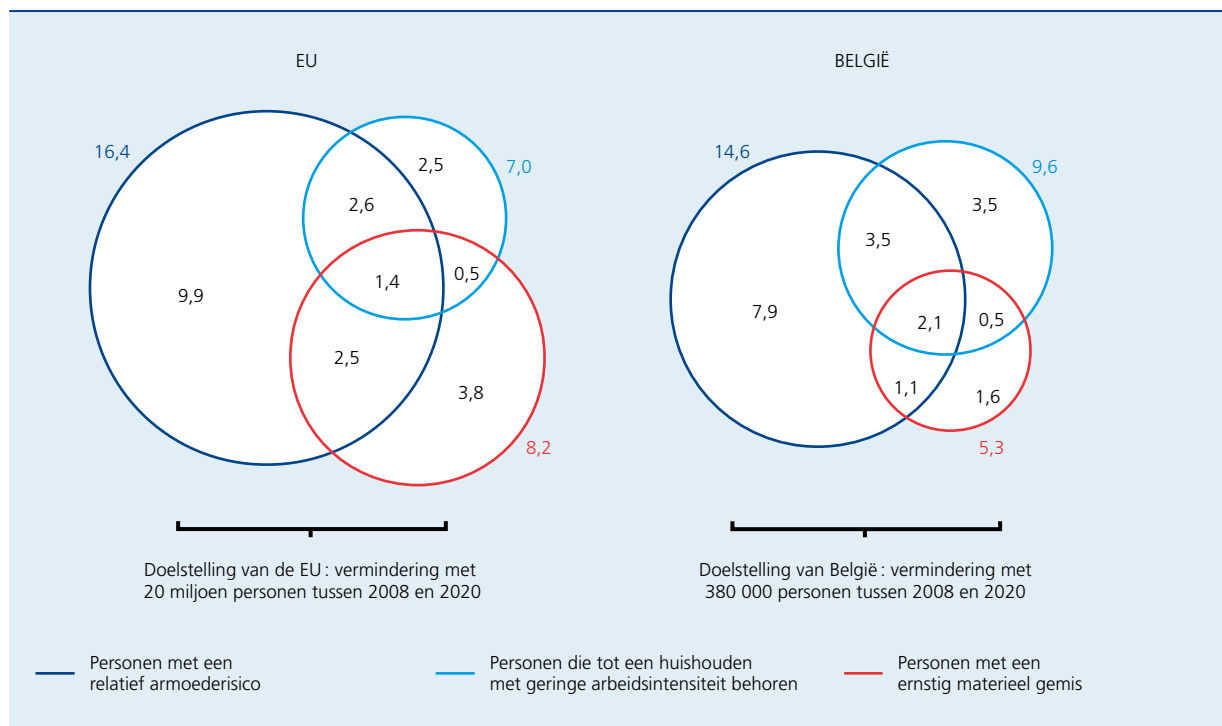
Sommigen lopen alle drie de risico's samen; in 2009 was dat in België het geval voor 2,1% van de bevolking, of 219 000 personen. Het grootste risico voor de bevolking bestond erin onder de armoededrempel te zakken (14,6%). De arbeidsintensiteit moet voldoende groot

zijn om niet in armoede of sociale uitsluiting terecht te komen: 9,6% van de bevolking woonde in een huishouden waarvan het arbeidspotentieel onvoldoende werd aangewend. Een ernstig materieel gemis trof 5,3% van de Belgische bevolking.

De meeste EU-landen hebben er zich toe verbonden tegen 2020 het aantal personen die een risico van armoede of sociale uitsluiting lopen, te verminderen, maar sommige landen hebben een andere indicator gekozen (enkel

- (1) Personen met een armoederisico zijn mensen die wonen in een huishouden waar het equivalent beschikbaar inkomen lager is dan de armoededrempel die werd vastgesteld op 60% van het nationaal mediaan equivalent beschikbaar inkomen (na sociale overdrachten). In België bedraagt de aldus bepaalde armoededrempel € 966 per maand voor een alleenstaande.
- (2) Personen met een ernstig materieel gemis leven in omstandigheden die worden beperkt door een gebrek aan middelen. Ze kampen met een gemis voor ten minste vier van de negen volgende elementen: ze zijn niet in staat 1) huur of gewone facturen te betalen, 2) hun woning voldoende te verwarmen, 3) onverwachte uitgaven te doen, 4) om de twee dagen vlees, vis of even proteïnerijk voedsel te eten, 5) een week met vakantie te gaan, of 6) zich een eigen auto, 7) een wasmachine, 8) een kleurentelevisie, of 9) een telefoon aan te schaffen.
- (3) Personen in een huishouden met geringe arbeidsintensiteit zijn mensen van 0 tot 59 jaar die in een huishouden wonen waar de volwassenen (van 18 tot 59 jaar) het afgelopen jaar gemiddeld minder dan 20% van hun totaal arbeidspotentieel hebben gewerkt. Studenten worden buiten beschouwing gelaten.
- (4) Het EU-SILC-project is van start gegaan in 2003 (maar de enquête werd niet in alle lidstaten, zelfs niet in de oudste, op hetzelfde ogenblik ingevoerd) en heeft tot doel de gegevens te verkrijgen die het mogelijk maken de structurele indicatoren van de sociale cohesie te berekenen. De op EU-niveau geharmoniseerde enquête verzamelt gegevens over het inkomen, de armoede en de sociale uitsluiting.

GRAFIEK 7 INDICATOREN VAN SOCIALE COHESIE
(in % van de totale bevolking, inkomens van 2008)

Bronnen: EC, Nationaal Hervormingsprogramma België 2011.

TABEL 2 DOOR DE EU-LANDEN VASTGESTELDE DOELSTELLINGEN VAN SOCIALE COHESIE ⁽¹⁾
(duizenden personen, tenzij anders vermeld)

	2008	2009	2020	Doelstelling van een daling in niveau 2008-2020	Doelstelling van een daling in % 2008-2020
Doelstelling t.o.v. de bevolking die een risico op armoede loopt					
RO	4 988	4 745	4 408	580	11,6
BG	1 632	1 657	1 372	260	15,9
LV	573	573	452	121	21,1
Doelstelling t.o.v. de bevolking die een risico op armoede of sociale uitsluiting loopt					
CZ	1 566	1 448	1 536	30	1,9
PT	2 757	2 648	2 557	200	7,3
MT	79	82	72	7	8,3
SI	361	339	321	40	11,1
PL	11 491	10 454	9 991	1 500	13,1
ES	10 340	10 652	8 840 – 8 940	1 400 – 1 500	13,5 – 14,5
IT	15 099	14 835	12 899	2 200	14,6
GR	3 046	3 007	2 596	450	14,8
SK	1 111	1 061	941	170	15,3
AT	1 532	1 406	1 297	235	15,3
CY	174	176	147	27	15,5
HU	2 794	2 956	2 344	450	16,1
FI	910	886	760	150	16,5
BE	2 194	2 145	1 814	380	17,3
LT	928	985	758	170	18,3
Doelstelling t.o.v. de bevolking die in een huishouden met geringe arbeidsintensiteit woont					
DK	347	360	325	22	6,3

Bronnen: EC, Nationale hervormingsprogramma's 2011 van de EU-landen.

(1) De EU-landen met nationale doelstellingen die onverenigbaar zijn met de uit de EU-SILC-enquête afgeleide indicatoren, zijn niet in de tabel opgenomen. Luxemburg en het Verenigd Koninkrijk hebben geen kwantitatieve doelstellingen voor de vermindering van de armoede vastgelegd.

het armoederisico, risico verbonden aan een geringe arbeidsintensiteit).

Vergeleken met de toezeggingen van de andere EU-landen is de nationale doelstelling in België relatief ambitieus. Ze bestaat erin het aantal personen die in een zorgwekkende toestand terecht dreigen te komen, tussen 2008 en 2020 te doen teruglopen van 2,2 tot 1,8 miljoen.

Armoede kan het best worden bestreden door een baan uit te oefenen. Die vaststelling geldt voor alle EU-landen. In België is de armoederisicograad zevenmaal kleiner voor werkenden dan voor werklozen ⁽¹⁾. De structurele hervormingen van de arbeidsmarkt worden op het federale

niveau, in Brussel en in Vlaanderen aangevuld met plannen ter bestrijding van de armoede. Deze zijn onder meer gericht op huisvesting, onderwijs, gezondheidszorg en werkgelegenheid. Wallonië voert inzake sociale integratie een universeel beleid, maar levert bijzondere inspanningen voor hen die het verst van de arbeidsmarkt verwijderd zijn.

Conclusies

In 2010 heeft de EU besloten haar economie nieuw leven in te blazen, niet alleen om de crisis sneller te boven te komen, maar ook om de basis te leggen voor een « slimme, duurzame en inclusieve groei ». De Europa 2020-strategie schept het kader waarin de Europese

(1) Volgens de criteria van het Internationaal Arbeidsbureau (IAB).

economie tot het einde van het decennium zal evolueren. Om haar vijf kerndoelstellingen inzake werkgelegenheid, innovatie, onderwijs, duurzame ontwikkeling en sociale integratie te verwezenlijken, wil de EU in zeven sleutel-domeinen concrete acties ondernemen of voortzetten. Initiatieven worden verwacht op zowel Europees (en internationaal) als nationaal (en regionaal) vlak.

Het welslagen van de Europa 2020-strategie vereist dat de doelstellingen en beginselen ervan door alle belanghebbenden in de EU, te beginnen met de lidstaten, worden aanvaard. Om zich van die medewerking te verzekeren, heeft de EU een structuur voor beleidstoezicht ingevoerd die een budgettaire, een macro-economische en een thematische pijler omvat. Het is in het kader van het thematisch toezicht dat de verbintenissen van de lidstaten voor de Europa 2020-strategie worden onderzocht en dat hun vorderingen worden gemeten. De nationale hervormingsprogramma's die elk jaar bij de Europese Commissie worden ingediend, bevatten immers de omzetting, in nationale doelstellingen, van de Europese kerndoelstellingen, alsook de maatregelen die de landen willen uitvoeren om die te behalen.

Het jaar 2011 valt samen met de eerste toepassing van dit nieuwe bestuursmodel, dat de Europese beleidsmaatregelen en instrumenten laat convergeren naar één doel: «slimme, duurzame en inclusieve» groei. In de eerste helft van het jaar – het «Europees semester» – werd de aanzet gegeven door de jaarlijkse groeianalyse van de Europese Commissie in januari. Dankzij deze oefening kon de Europese Raad in maart de jaarlijkse prioritaire krachtlijnen goedkeuren. In april stelden de lidstaten hun nationaal hervormingsprogramma en hun stabiliteits- of convergentieprogramma op. De Commissie heeft die in mei onderzocht en in juni heeft de Raad voor elk land specifieke aanbevelingen geformuleerd, teneinde de nationale beleidsmaatregelen die tijdens de volgende jaarhelft, het zogeheten «nationaal semester», zullen worden genomen, coherenter te maken.

Aan België werden zes aanbevelingen gericht. Ons land moet zijn overheidstekort corrigeren, de langetermijn-houdbaarheid van zijn overheidsfinanciën verbeteren door de uitgaven voor de vergrijzing te beteugelen, de structurele tekortkomingen van zijn financiële sector verhelpen, maatregelen nemen om zijn loononderhandelings- en loonindexeringssysteem te hervormen, de arbeidsmarkt-participatie opvoeren en de concurrentie in de detailhandel en op de elektriciteits- en gasmarkten verscherpen.

Uit de nationale hervormingsprogramma's blijkt dat de inzet van de landen voor de Europa 2020-strategie op een bepaald aantal gebieden ontoereikend is.

Zo zal de Europese strategische doelstelling inzake werkgelegenheid niet worden gehaald, zelfs al zouden de lidstaten hun verbintenissen nakomen. De gemiddelde werkgelegenheidsgraad van de 20- tot 64-jarigen in de EU zou in 2020 slechts 73,7 % of 74 % bedragen, naargelang de minimum- of de maximumwaarde van de door sommige lidstaten verstrekte vorken in aanmerking wordt genomen, een niveau onder de nagestreefde 75 %. De Belgische overheid streeft tegen 2020 een werkgelegenheidsgraad van 73,2 % na, dat is een stijging met 5,6 procentpunt in tien jaar tijd.

Op het gebied van onderzoek en innovatie zou het gemiddelde aandeel, in het bbp van de EU, van de bruto binnenlandse bestedingen aan O&O, rekening houdend met de kwantitatieve nationale doelstellingen, lager blijven dan 3 %, een doelstelling die België nastreeft.

Wat energie betreft, vloeien de doelstellingen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en het aandeel van hernieuwbare energiebronnen in het energieverbruik te verhogen, voort uit de totale, tussen de 27 lidstaten verdeelde, inspanning van het Europees klimaat- en energiepakket. In dit kader zou België zijn uitstoot van broeikasgassen met 15 % moeten terugschroeven tegen 2020 ten opzichte van het niveau in 2005 en het aandeel van hernieuwbare energiebronnen in het finale energieverbruik tot 13 % moeten opvoeren. De in de nationale hervormingsprogramma's omschreven inspanningen ter verbetering van de energie-efficiëntie – het derde deel van de Europese «20/20/20»-doelstelling – kunnen niet rechtstreeks tussen de landen worden vergeleken.

Voor het onderwijs geldt een dubbele doelstelling: het percentage voortijdig schoolverlaters verlagen tot minder dan 10 %, en het aantal 30- tot 34-jarigen met een diploma hoger onderwijs op ten minste 40 % brengen. Ook hier blijken de nationale doelstellingen onvoldoende om de totale Europese verbintenis in 2020 na te komen; de Europese Commissie heeft berekend dat het aandeel van de jongeren die voortijdig de school verlaten tussen 10,3 en 10,5 % zou bedragen en dat het percentage hooggeschoolden niet boven de 38 % zou uitkomen. België heeft doelstellingen van respectievelijk 9,5 % en 47 % onderschreven.

Met betrekking tot de sociale cohesie, ten slotte, behelst de Europese doelstelling dat tegen 2020 in de EU als geheel ten minste, 20 miljoen personen niet langer het risico van armoede of sociale uitsluiting lopen. België wil het aantal risicopersonen tussen 2008 en 2020 met 380 000 eenheden terugschroeven.

Bibliografie

Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2010), « Europa 2020-strategie – Implementatie via het ‘Europees semester’: rol van de sociale gesprekspartners? », *maandelijkse Sociaal-Economische Nieuwsbrief*, 163, 14-21, Brussel, oktober.

Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2011), « Europese Unie: naar een nieuw economisch bestuur », *maandelijkse Sociaal-Economische Nieuwsbrief*, 169, 24-29, Brussel, april.

EC (2010a), *Europa 2020: een strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei*, COM(2010) 2020 definitief, Brussel, maart.

EC (2010b), *Een digitale agenda voor Europa*, COM(2010) 245 definitief/2, Brussel, augustus.

EC (2010c), *Jeugd in beweging: een initiatief om jongeren ten volle te betrekken bij het realiseren van slimme, duurzame en inclusieve groei in de Europese Unie*, COM(2010) 477 definitief, Brussel, september.

EC (2010d), *Europa 2020-vlaggenschipinitiatief: innovatie-Unie*, COM(2010) 546 definitief, Brussel, oktober.

EC (2010e), *Een geïntegreerd industriebeleid in een tijd van mondialisering: concurrentievermogen en duurzaamheid centraal stellen*, COM(2010) 614 definitief/2, Brussel, november.

EC (2010f), *Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen: een Europese bijdrage aan volledige werkgelegenheid*, COM(2010) 682 definitief, Brussel, november.

EC (2010g), *Het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting: een Europees kader voor sociale en territoriale samenhang*, COM(2010) 758 definitief, Brussel, december.

EC (2011a), *Jaarlijkse groeianalyse*, COM(2011) 11 definitief, Brussel, januari.

EC (2011b), *Efficiënt gebruik van hulpbronnen – vlaggenschipinitiatief in het kader van de Europa 2020-strategie*, COM(2011) 21 definitief, Brussel, januari.

EC (2011c), *Afsluiting van het eerste Europees semester voor economische beleidscoördinatie: richtsnoeren voor nationaal beleid in 2011-2012*, COM(2011) 400 definitief, Brussel, juni.

EC (2011d), *Aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2011 van België en met een advies van de Raad over het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van België voor de periode 2011-2014*, SEC(2011) 802 definitief, Brussel, juni.

EC (2011e), *Statement by President Barroso following the adoption of the 2011 country specific recommendations*, Press conference, Speech/11/416, Strasbourg, 7 juni.

EU (2010a), « Aanbeveling van de Raad van 13 juli 2010 betreffende de globale richtsnoeren voor het economische beleid van de lidstaten en de Unie », *Publicatieblad van de Europese Unie*, 28-34, 23 juli.

EU (2010b), « Besluit van de Raad van 21 oktober 2010 betreffende de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten », *Publicatieblad van de Europese Unie*, 46-51, 24 november.

Europese Raad (2010a), *Conclusies van 25 en 26 maart 2010*, Brussel.

Europese Raad (2010b), *Conclusies van 17 juni 2010*, Brussel.

Europese Raad (2010c), *Conclusies van 28 en 29 oktober 2010*, Brussel.

Europese Raad (2011a), *Conclusies van 24 en 25 maart 2011*, Brussel.

Europese Raad (2011b), *Aanbeveling van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2011 van België en met een advies van de Raad over het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van België voor de periode 2011-2014*, Brussel, 22 juni.

Europese Raad (2011c), *Conclusies van 23 en 24 juni 2011*, Brussel.

Nationaal Hervormingsprogramma, België 2011, Brussel, april.

Nationale hervormingsprogramma's van de EU-lidstaten

http://ec.europa.eu/europe2020/documents/documents-and-reports/type/member-states-documents/index_en.htm

OECD (2002), *Frascati Manual*, Paris.

Stabiliteitsprogramma van België (2011-2014), Brussel, april.

Strategie Europa 2020:

http://ec.europa.eu/europe2020/index_nl.htm

Taskforce economische governance (2010), *Eindverslag van de taskforce aan de Europese Raad*, Brussel, oktober.